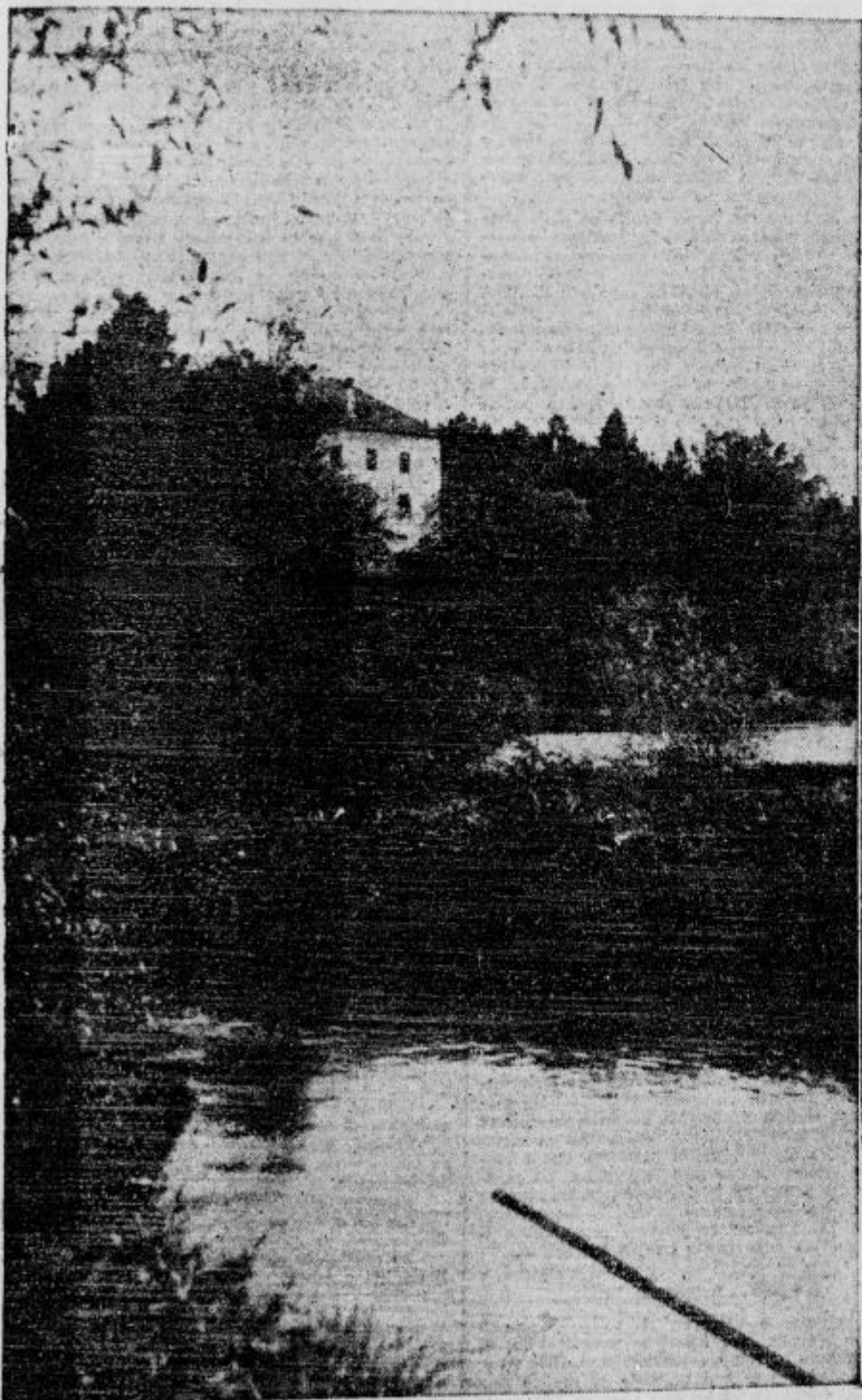

Domoljub

V Ljubljani 11. oktobra 1944

57 — Štev. 41

Grad Struga na Krki

Zver v »novem človeku«

Vsa slovenska zemlja danes trepeti pod vtisom odprtih jelendolskih grobov, kamor so lanskega oktobra komunisti pometali trupla svojih 119 slovenskih rojakov. Ti grobovi ostanejo večni spomenik komunistične grozovitosti, ostanejo pa tudi spomenik slovenske vernosti in junaštva v boju zoper zver, ki jo komunisti imenujejo »novi človek«.

Samo zver je mogla zagrešiti tako strašno grozovitost, o kakršni nam govori Jelendol pri Ribnici, o kakršni nam govore stotine grobov v Mozlju in drugod. Samo zver v človeški podobi si je mogla izmisliti tako mučenje, kakršnega je bila v noči med 27. in 28. septembrom deležna 39 let stara Slovenka Kristanova Ida iz Zaloga pri Komendi, kateri so komunistični obsedenci pri živem telesu sekali roke in noge ter jo z noži zbadali, naposled pa, preden je prišla domobranska pomoč, ustrelili, da ne bi mogla govoriti. Te obsedence je takoj nato zadel kazen na kraju zločina, o čemer pišemo na drugem mestu.

Kdor postane komunist iz prepričanja, ta odvrača od sebe vse, kar je človeškega in naravnega ter postane najbolj divja zver. V svoji okrožnici je papež Pij XL. obtožil komunizem strašanske krivde, kakršne noben verski poglavar doslej ni izrekel zoper noben drug krivi nauk. Papež obtožuje komunizem, da je raztrgal tiste naravne vezi v človeku, ki so potrebne posamezniku in vsej družbi in ki so jih celo divji naravni narodi spoštovali, ker je v njih božja postava, ki je vsakemu človeku v dušo zapisana. Če pa kdo iz človeških duš iztrga to božjo misel, tedaj pa ljudje podivjajo. Tako uči papež, ki potem nadaljuje ten odgovarja tistim nespametnežem, kateri komunistem nekako zagovarjajo, češ da take grozovitosti le slučajno spremljajo komunistično revolucijo. Papež dobesedno takole pravi tem nespametnikom:

»Nikari pa ne trdite, da bi te grozovitosti bile take vrste, kakor se po neki nujnosti dogajajo ob vseh prevratih, da bi bili to zgolj izbruhi razjarjenih ljudi... Nikakor ne! To so namreč naravne posledice komunističnih nauk, ki ne poznajo nobenih brzd.«

Te papeževe besede so strašno svarilo vsej človeški družbi in vsakemu narodu, ki naj se ob takih dogodkih, kakršne doživlja zdaj tudi naš narod, zresni, kaj bo, če bi se komunizmu posrečilo poživiniti vsakega človeka.

Komunizem tako rad poje tisto pesem, da bo ustvaril »novega človeka«. Ta »novi človek« bi bil prost vseh naravnih in naravnih vezi, brez katerih ne more obstati nobena človeška družba. Ta komunistični »novi človek« bi bil v resnici najbolj podivjana zver, ki bi jo mogel krotiti le, kdor bi z njo ravnal, kakor s pobesnelo in steklo zverino. Tak »novi človek« nima nobene plemenite misli več v svojem srcu: zanj ni več ljubezni do staršev in družine, zanj ni ljubezni do naroda, ni ljubezni do trpečih soljudi, zanj je le divji in neukroten divji gon, kateremu se vdaja, dokler krotilec z revolverjem in bičem in vrvjo ne poseže vmes.

To nam dokazujejo dogodki v Sovjetiji, to nam govore grobovi tisočev Poljakov v Katinu, ki so jih komunisti divje pomorili, to nam govori Španija, to nam zdaj pretresljivo do neba kliče Jelendol, Mozelj in Dobrava pri Komendi s svojo žrtvijo Ido Kristanovo!

Vse, kar je med našim narodom še ostalo človek, to mora zdaj na dan, da pomaga zatreti to največjo grdobijo vseh časov, pomaga med našim narodom uničiti sleherno sled divjega komunizma in njegovega poživljenega »novega človeka«.

Vojni dogodki preteklega tedna

Uspešni boji na zahodu

Tudi tukaj se položaj ni bistveno spremenil. Naj govore poročila:

Dne 2. t. m. Ob prekopu Antwerpen-Turnhout in severno od tod kanadske čete hudo napadajo iz svojih vdernih mest. Nemške čete so vdrle v ozemlje med spodnjim Renom in mestom Waalom ter tam vrgle sovražnika nazaj proti zahodu. Južnozahodno od kraja Gennep so Nemci prestregli hud sovražni napad. Pri teh bojih je bilo zadnja dva dneva uničenih 32 oklepnikov. Krajevno je sovražnik napredoval v hudih bojih pri kraju Chateau-Salins in v gozdu Parroy. Oddelki 7. ameriške armade so skušali zasesti zahodne prednje višine v Vogezih, ki pa so jih Nemci v hudih bojih obdržali. Sovražnik je bil vržen nazaj tudi pri Luru.

Dne 3. t. m. Vkljub žilavemu nemškemu odporu so kanadske čete napredovale čez prekop Antwerpen-Turnhout, pač pa so nemške čete izboljšale svoje položaje ob spodnjem Renu in Waalu ter jih obdržale vkljub angleškimi protinapadom. Južno od kraja Gennep so sovražne čete dosegle le dva skromna vdora. Hujši boji pa so se razvili pri Aachenu. V gozdu Parroy je bil sovražnik vržen nazaj. Vzhodno od gornje Mozele je sovražnik dosegel le majhne uspehe, vendar so tukaj še boji za posamezne kraje. — Po ogorčenih bojih je zdaj padlo zadnje nemško oporišče v obmorski trdnjavi Calais, pač pa se nemške posadke junaško drže še v drugih postojankah, najbolj v Dunkerqueu.

Dne 4. t. m. Močni sovražni pritisk pri Antwerpnu in Turnhoutu traja naprej. Severno od Nimvegna so Angleži silno napadali, vendar vkljub velikim izgubam niso imeli uspehov. Ob nemško-nizozemski meji južno od mesta Geilenkirchen je nova ameriška divizija dosegla omejen vdor v nemške postojanke. V gozdu Parcy, pri Epinalu in Remiremontu so ameriški oddelki v trdnjavskih bojih dosegli nekaj vasi in gozdnih krajev. — Pri Dunkerqueu je zdaj premirje, ker so civilno prebivalstvo seli iz trdnjavskega pasu.

Dne 5. t. m. Pri Arnheimu in Gennepu se nadaljujejo hudi boji s Kanadčani, ki so vnovič napredovali severno od Turnhouta. Na obeh straneh kraja Geilenkirchen so Američani pri kraju Uebach napredovali, vendar so ob nemškem protinapadu izgubili več sto ujetnikov. Pri Metzju je krajevno bojevanje. V gozdu Parroy in v Vogezih so nemške čete v hudih bojih obdržale svoje postojanke ter vrgle oddelke 7. ameriške armade spet nazaj.

Dne 6. t. m. Severno od Turnhouta je sovražnik spet poskušal prebiti nemško črto proti Tilburgu, vendar je bil po malih začetnih uspehih spet vržen nazaj. Pri Wageningenem nemške čete od vzhoda in zahoda skušajo zožiti sovražno mostišče. V silnih bojih se sovražnik hudo upira. Južno od Geilenkirchena je sovražnik znova udaril proti vzhodu in severovzhodu, vendar so ga nemški protinapadi zadržali ter pri tem uničili 40 oklepnikov. — Severno od mesta Nancy so Nemci oddelili neko vdorno mesto ter zajeli 110 mož s štirimi častniki. Med Epinalom in Luro je sovražnik skušal s široki črtili vdreti v nemške postojanke, toda nemški protinapadi so močne sovražne napade ali razbili ali pa prestregli.

Londonsko področje je spet bilo pod ognjem »V f«.

Italijansko bojišče

Tudi pretekli teden se fronta na tem bojišču ni bistveno spremenila, kakor navajajo nemška sredna poročila:

Dne 2. t. m. V središču so Angloamerikanci izvedli brezuspešne napade. Ob Jadranu so Nemci vrgli nazaj angleške čete, ki so prekorčile reko Rubikon. V zaledju so nemške čete v drugi polovici septembra pobile 1336 tolovajev, zajele pa so jih 500.

Dne 3. t. m. V Apeninih je peta ameriška armada spet začela napadati. Nemški grenadirji so jo severnozahodno od Firenzole odbili in zahodno od tod krajevno vdore prestregli. Ob Jadranu so bili odbiti krajevni angleški napadi.

Dne 4. t. m. V velike uporabe vojnega gradiva so Amerikanci v Apeninih s vso silo napadali, vendar so v hudih bojih bili preprečeni vsi prodorni poskusi. Ob Jadranu so bile razbite angleške sile, ki so napadale.

Dne 5. t. m. Tudi včeraj so ameriški napadi običajni v nemški obrambi, kakor se je ponesrečilo tudi več angleških sunkov ob Jadranu.

Dne 6. t. m. V Apeninih je ameriška armada na široki črti prešla v napad na obeh straneh ceste, ki vodi v Bologno, da bi vdrla v Padsko nizino. V hudih bojih so Nemci razbili sovražne napade, ki so bili večkrat obnovljeni. Prav tako so bili razbiti napadi ob Jadranu.

Vzhodno bojišče

Tukajšnje bojišče kaže nekaj zanimivosti na Balkanu, kjer pa ni posebnih vojsko važnih dogodkov, ter pri Rigi, kjer bi sovražnik za vsako ceno rad prebil nemške črte, kar pa se mu ni posrečilo. Naj govore poročila:

Dne 2. t. m. Ob Donavi pri Zelezni vratih je sovražnik okrepil svoj pritisk. Pač pa so nemške in madžarske čete začele uspešne protinapade med Szegedom in Velikim Varadinom. Za prelaze v Beskidih se bijejo še hudi boji, v katerih je sovražnik v zadnjih dveh dneh izgubil 46 oklepnikov. Med Rigo in Dvino sovražnik brez uspeha napada. Drugod ni večjih bojov.

Dne 3. t. m. Pri Temešvaru in na obeh straneh Zelezni vrat so hudi boji. Močnejše sovjetske sile so vdrle v Belo cerkev na srbsko-romunski meji. Zahodno od Arada, pri Velikem Varadinu in pri Turdi so sovjetski napadi bili odbiti. Ob reki Maroš so krajevni boji. — V prelazu Dukla so sovražniki hudo napadali, vendar uspeha niso imeli, pač pa velike krvave izgube. — Upor poljskega generala Bora v Varšavi je zdaj zlomljen. Od vseh zapušteni poljski uporniki so se zdaj vdali, ko je Varšava postala le kup pepela in razvalin.

Dne 4. t. m. Hitri sovjetski oddelki so hoteli naprej od Zelezni vrat proti Belgradu, kjer pa se pripravljajo nemški protikupe. Tudi južno od Donave so hujši boji. Nemške in madžarske čete so zahodno od Arada začele uspešno napadati. Južnozahodno od Velikega Varadina so Nemci izvedli protinapadec ter uničili Sovjetom 24 oklepnikov.

Dne 5. t. m. Severno od mesta Zajčar v Srbiji in južno od Donave so hudi boji s sovjetskimi četami, ki tukaj napredujejo. Srditi boji so tudi severnozahodno od Belgrada. Ob madžarsko-romunski meji so madžarske čete uspešno napredovale. Nemški grenadirji so južno od Velikega Varadina odbili sovražne napade. Severnozahodno od litavskega kraja Savli so Nemci zajeli boljševiški vdor.

Dne 6. t. m. Na Balkanu so boji ob Zelezni vrati in na področju Belgrada, kjer so boljševiki skušali priti v Pančevo, pa so jih Nemci vse uničili. — V Karpatih so boljševiški sunki popustili, sicerjši napadi so v prvem snegu propadli. — Zahodno od Arada nemški in madžarski napadi dobro napredujejo. Pri Rozanih so bili zajezeni sovjetski napadi. V dveh dneh so Nemci ob Nareru uničili 78 sovražnih tankov. Za več dni so hudi boji pri Savlih. Sovjetski oddelki so se izkrcali na otoku Oesel pri Rigi, kjer so boji s nemškimi zaščitnicami.

Kako so se udali uporniki v Mokotovu

V nemškem vojnem poročilu javljena kapitulacija varšavskih upornikov v predelu Mokotova je sledila predhodni ponudbi upornikov nemškemu poveljstvu. Pri tem so uporniki izrazili željo, da bi z njimi postopali kot z vojnimi ujetniki, čeprav jim ta pravica po mednarodnem pravu ne gre. Nemško poveljstvo je ponudbo sprejelo, ker se je oziralo na dejstvo, da sta jih London in Moskva nahujskala k upor in jih nato podlo pustila na cedilo.

Angleška mesta se rušijo

Polagoma, a vztrajno se rušijo mesta v južnem Walesu. Pod njimi se podirajo tla, ki so prevrtna s premočnimi rovi. Hiše stoje postrani, zidovi se lomijo, ceste so močno razpokane, vodne in električne cevi se trgajo in celo mostovi padajo v vodo. Vsa dolina Rhondana nudi sliko popolnega razdejjanja.

KRATKE z vsega sveta

Tudi v Vatikanskem mestu so močno znižali mesečne obroke. Cene živil pa so znatno narasle. Neutralske države so do sedaj v tej vojni izgubile 1200 ladij s skupno 6,3 milijona ton; utonilo je 10.000 mornarjev in potnikov.

Med zadnjim sovražnim zračnim napadom na Dunaj so bile ubite tudi štiri sestre norveškega Rdečega križa.

Za novega londonskega župana je bil te dni izvoljen mestni svetnik sir Frank Alexander, predsednik znamenite borze Baltic.

Vsi prelazi na italijansko-francoski meji so še vedno v nemških rokah.

16.700 tonsko ameriško petrolejsko ladjo »Kittaming« je v Karabinskem morju torpedirala neznana podmornica.

Osmo obletnico, odkar je prevzel general Franco oblast, so te dni slavili v Španiji.

Severnoameriško prebivalstvo je razočarano, ker je Churchill napovedal, da se bo vojna zavlekla še za eno leto.

Slabo vreme je krivo, da je letošnja letina po mnogih angleških kmetijah več kot slaba, je izjavil angleški poljedelski minister.

Na Dunaju so šele sedaj ukinili izdelovanje rogljičkov in mehkega peciva. Poleg kruha iz pšenične moke, se smejo izdelovati iz čiste pšenične moke samo žemlje.

Skoraj 6 milijonov Rusov je padlo v prvih treh vojnih letih od 21. junija, je izjavil v Italiji ee trenutno mučeli vodja sovjetskega odposlanstva Taranov.

Vsa finska industrija bo pritegnjena k plačevanju vojne odškodnine, ki jo bo morala odšteti Finska Sovjetom.

Francijo preplavljajo ameriški trgovci, piše ogorčeno angleški list »Daily Mail«.

Finska bo morala izročiti Rusiji tudi svojih pet letdomolcev; ter bo tako pozimi popolnoma odrezana od svojih pomorskih zvez.

Bivši bolgarski regenti princ Ciril, Nikolaj Mihov, in Bogdan Filov so internirani v sovjetski osrednji jetišnici.

Severnoameriška vojska je zasedla pariški Eifflov stolp, na katerem bo napravila opazovališče.

Na zahtevo sovjetskega generala Tolbuhina, poveljnika 3. ukrajinske armade, so prešle bolgarske čete pod njegovo poveljstvo.

Veliko pomanjkanje živil in kuriva je nastalo po odhodu Nemcev iz Belgije.

56 nun je bilo ubitih pri napadu anglo-ameriških letal na benediktinske samostane v francoski Normandiji.

80 milijard bolgarskih levov znaša doslej bolgarski primanjkljaj, kar ni za izplačila za sovjetske zasedbene čete nobenega kritja.

Pri strmoglavljenju ameriškega bombnika v bližini Freckletona v Angliji je bilo ubitih 59 oseb, večinoma šolskih otrok.

Kljub jasnim znakom Rdečega križa so severnoameriška lovka letala 23. septembra ponovno obstreljevala nemški bolniški vlak v Modeni v gornji Italiji.

Bolgarija je 26. septembra prekinila diplomatske stike s Madžarsko.

Na Dunaju je umrl član dvornega gledališča Hugo Thimig, ki je nedavno praznoval 90 letnico. Komik, režiser klasičnih del, nazadnje ravnatelj.

Ciklon z velikimi nalivi je povzročil v 7 mehiških državah veliko škodo.

Prošnjo bivšega romanskega kralja Karola za bivanje na angleških tleh, je angleška vlada odklonila.

Izselitev civilnega prebivalstva iz severne Finske je v bistvu končana, poročajo iz Helsinkov.

20 milijonov na malariji bolnih je sedaj v Bengaliji v Afriki.

Nagrade za pogumne vojake

Na Madžarskem bo dobil vsak pripadnik madžarske vojske, ki bo uničil ali zaplenil sovražni tank, 5 katastrofalnih oravov zemlje v 15 dneh. Ako bi dotični borec padel v boju, bodo dobili njegovi bližnji svojci v dveh tednih 10 oravov zemlje.

Iz jelendolskih odprtih grobov doni klic vsem Slovencem

Pri izkopavanju v skupinskem grobu pokopanih umorjenih žrtev

Dne 3. t. m. so v Jelendolu pri Ribnici odprli grobove, v katere je v dnehi strahote, dne 15. in 22. oktobra leta 1943 pod strelom komunističnih rabljev padlo 119 poštenih slovenskih mož in fantov. Padli so zato, ker so hoteli zvesti ostati svoji veri in svojemu narodu. Ti trije grobovi niso edini izza tistih dni, ki je komunistična zver morila kar v množicah najboljših Slovence. Takih grobov, kakršni so bili dne 3. t. m. odprti na Jelendolu, je po izmučenih slovenski zemlji še mnogo, o čem mnogo preveč. Niso še odprti, mnogo jih je, ki so nam še neznani, ker je komunistični morilec za svojimi žrtvami hotel izbrisati sleherni sled. Toda ljubezen je odkrila te grobove in ljubezen jih je odprla, da je izmučenim truplom pomogla v blagoslovljeno zemljo.

Kakor so pomorjeni jelendolski mučenci postali krvava žrtev svoje ljubezni do Boga in slovenskega naroda, tako se jim je zdaj naša ljubezen vsaj delno oddolžila, da jih je pospremila na božjo njivo, kjer bodo njihova trupla počakala veselega vstajenja. Naša ljubezen pa ne sme pri tem ostati, marveč mora v vseh svojih mislih in prizadevanju vsa naša narodna skupnost biti trdna in odločena, to ljubezen rajnim junakom izpričati tudi z dejanjem, da jih bomo posnemali v zvestobi do Boga in svoje domovine. Jelendolski in drugi tisočeri mučenci ter junaki, ki njihove kosti danes trohne še kdo ve v katerih gozdovih in kraških jamah, so zaslužili, da mi njihov boj do konca izvojujemo. Saj je prav njihova smrt nam vsem najlepši klic in opomin, kaj čaka vso našo domovino, če bi se v nji razpasel brezbožni in obsedenski komunistični nauk s svojimi nagnusnimi dejanji.

Jelendol je sicer samo eden na svetu, jelendolskih žrtev pa je na slovenski zemlji na tisoče, na svetu pa na milijone. To je vse edini sad, ki ga je komunizem doslej mogel vsemu svetu pokazati kot svoj sad. Nikdar nihče ne bo mogel do dna dožeti, koliko milijonov takih žrtev krije širna ruska zemlja, nikdar ne bodo mogli natanko ugotoviti, koliko takih žrtev je komunizem zakrivil drugod po svetu od Spanije in Mehike do Madžarske in nesrečne Poljske, kjer je doslej bil odkrit zgolj en Jelendol, poljski Katyn, kjer pa je bilo poklanih in zasutih ter skritih več tisoč najboljših poljskih

sínov. To grobišče, ki je bilo po naključju odkrito na Poljskem, gotovo ni edino te vrste sramotnih dokazov, česa je komunizem zmožen in kaj hoče.

Danes je pri nas jasno že vsakemu, ki je v svojem bistvu še pošten in jasno misli, da je Jelendol zgolj en sam člen v strahotni verigi gorja in zločinov, s katerimi skuša komunizem zavojevati ne le našo sveto slovensko domovino, temveč ves kulturni krščanski svet. To spoznanje je dragoceno, ker nam vsem, ki smo dobre volje, omogoča do zadnjega vlakca spoznati zlohotno bit tega velikega zopernika vega, kar je človeškega in božjega v stvarstvu. Ko bi ne bilo Jelendola in njegovih žrtev, ko bi ne bilo Mozlja, Velikih Lašč, Grčaric, kraških jam, ko bi ne bilo oskrunjenih slovenskih božjih hramov, ko bi ne bilo izropanih slovenskih domov, požganih šol in župnišč, uničenih prosvetnih domov, ko bi tega vsega gorja do danes še ne bilo med nami, ko bi slovenski narod ne objokoval smrti morebiti več kot 30.000 slovenskih ljudi, ko bi vsega tega ne bilo, bi bilo mogoče, da bi hudobija še zakrinkana lahko hodila med nami ter iskala svoje žrtve za v prihodnje. In poslednje zlo bi bilo mnogo hujše od prvega, ker bi ne bilo nikogar, ki bi se mogel hudobiji še v bran postaviti.

Hudo in strašno so te žrtve za nas vse, saj ga ni med nami, ki ne bi bil izgubil vsaj enega svojih, ki bi vsaj eden njegove krvi ne počival kje v kakem jelendolskem grobišču.

Jelendol in tisto, kar danes ta beseda za vsakega izmed nas pomeni, hudo boli, to je naša skupna slovenska bolečina, je pa hkrati naše skupno slovensko upanje in trdna zvestost končne zmage. Le v bolečinah se ustvarjajo velike reči

tudi v zgodovini. Če smo kdaj tožili, da smo v zgodovini bili skoraj pozabljeni in da od turških časov nismo kovali svoje zgodovine, moramo danes reči, da tudi nikdar izza turških časov naš narod kot celota ni doživel take skupne bolečine, kakršna mu je usojena trpeti danes. Če bomo nauk, ki nam ga kličejo naši mučenci iz Jelendola in drugih grobišč širne slovenske zemlje, prav razumeli, če bomo zvesti ostali temu klicu naših najboljših, bomo tudi deležni njihove ljubezni in pomoči — to trdno verujemo. Saj so dali svoje življenje za Ljubezen božjo in ljubezen slovensko, zato so zdaj oni naši zanesljivi jamci naše boljše prihodnosti, če bomo le sami to hoteli.

Od nas, ki smo ostali za njimi, je zdaj odvisno, ali so njihova dragocena življenja bila dana za naš narod zama ali ne. Od nas je odvisno, ali bomo razumeli ta klic iz jelendolskih grobišč, ali se bo zdaj ves naš narod kakor en mož postavil v bojno vrsto za Boga in domovino zoper najhujšo kugo, ki je kdaj divjala po svetu.

Poročila, ki smo jih brali o pogrebu 119 jelendolskih mučencev in junakov, nas navdajajo s ponosno zavestjo, da je naš preskušeni narod dobro slišal in razumel ta klic iz grobov. Tako kakor s. oni teden v ribniški dolini pokopavali jelendolske žrtve, tako so morebiti kdaj veliki narodi pokopavali svoje zmagovalne žrtve, slovenske kmečke vasi pa doslej v zgodovini in v enskih okoliščinah še nikdar nikomur niso prirejale takega pogreba, kakršnega so bili deležni jelendolski junaki. Ta pogreb izpričuje veličino jelendolske misli ter je jamstvo, da naš narod ne bo dopustil, da bi bili jelendolski junaki zanj zama trpeli in umirali.

119 žrtev so izkopali

Dne 29. septembra je iz Ljubljane odpotovala komisija 14 zastopnikov civilnih in vojaških oblasti ter nemških zastopnikov civilnih, vojaških in policijskih oblasti, katerim se je pridružilo še 5 slovenskih častnikov in nekaj zastopnikov nemškega tiska. Ta komisija je morala v Ribnici čakati boljše vreme, kar ob deževju ni bilo mogoče misliti na odkopavanje jelendolskih grobišč. Tako se je odkopavanje moglo začeti šele dne 3. t. m. ob 8 zjutraj. Komisija je tistega jutra odšla v Jelendol, ki leži 9 km južno od Ribnice v gozdnih kotanjah, ki so kakih 100—150 m stran od ceste, ki vodi iz Ribnice v Grčarice.

Obenem s komisijo je prihitelo v Jelendol vse polno domačega ljudstva ter mnogo svojcev jelendolskih žrtev, ki so v zakopanih mrtličih skušali spoznati svoje umorjene drage. Izkopavanje je bilo strašno mučno in težko delo, ki pa so ga z največjo požrtvovalnostjo in vnemo opravljali ribniški domobranci. Dobro je bilo, da je prejšnje dni deževje poplajnilo smrad, ki je udarjal iz plitko zasutih grobov, ter je nato nastopil večji hlad. Tako je bilo delo domobrancem in komisiji močno olajšano. Kako so izkopavali, to je komisija ugotavljala v posebnih zapisnikih, iz katerih jemljemo tele podatke:

Prvo grobišče: Najprej je bilo odkopano srednje grobišče, ki je bilo 6 m dolgo in 2,5 m široko ter poldrugi meter globoko.

Zemeljska plast nad trupli je bila debela okrog pol metra. Trupla so ležala drugo čez drugo, mnoga v zelo skrčenih in zvitih legah. Iz tega grobišča je bilo izkopanih 38 moških trupel. Bila so vsa oblečena, delno sezuta, v nogavice ali bosa, vsa zvezana nad gležnji s telefonsko žico ali pa z jermeni in po večini zvezana tudi na rokah, bodisi na hrbtu ali na prsih. Oblečila so bila delno civilna, delno vojaška.

Nato so je odkopalo drugo grobišče, ki je ležalo v sosedni dolinici, kakih 10 m južno od prvega. To grobišče je bilo 4 m dolgo, 3,30 m široko in 1,5 m globoko. Zemeljska plast nad trupli je bila debela okrog 0,75 m. Zemlja ilovnata, prav tako kot v prvem grobišču. Trupla so ležala še bolj kakor v prvem grobišču drugo čez drugo, prav tako v skrčenih legah. Iz tega

grobišča je bilo izkopanih 53 moških in 2 ženski trupli. V tem grobišču so bila trupla delno oblečena, nekatera brez vrhnje obleke, eno v samih spodnjih hlačah. Ženski trupli sta bili oblečeni, eno od njiju pa ovito v žakljevino. V tem grobišču odkopana trupla so bila skoraj vsa zvezana s telefonsko žico, nekatera celo po dvoje skupaj za roke. Oblečila so bila delno civilna, delno vojaška.

Na koncu so odkopali še tretje grobišče, ki je ležalo malo više od srednjega grobišča, v približno 150 m v smeri proti Ribnici oddaljen.

Nadaljevanje na 4. strani.

Mati nad truplom svojega sina

Nadaljevanje s 3. strani.

kolonici ob gozdnem kolovozu. To grobišče je bilo 5 m dolgo, 2 m široko in 1 m globoko. Zemeljska plast nad trupli je bila debela okrog 0,75 m. Zemlja ilovnata. Trupla so ležala približno tako, kakor v prvem grobišču. Iz tega grobišča je bilo izkopanih 23 moških in 1 ženska truplo (Drobničeva). V tem grobišču so bila trupla tudi po večini obložena, nekatera brez popolne vrhaje oblike. Trupla so bila posebej v okončinah že tako razpadla, da so pri večini od njih ni moglo ugotoviti ali so zvezane ali ne. Ena moško truplo je imelo zvezane roke na hrbtu in oči zavezane. Oblačila so bila delno civilna, delno vojaška.

Razpadlost trupel je v prvih dveh grobiščih bila manjša kakor v tretjem.

Po legi grobišč, ki so vsa obdana s drevjem in grmovjem, je nujno sklepati, da so bile vse žrtve ubite iz neposredne bližine. V okolici vseh treh grobišč niso našli nobenih predmetov. V neposredni okolici vseh treh grobišč ne nahajajo še sledovi zakurjenega ognja, v drugem grobišču stali ogorki tudi v zemeljski plasti med trupli.

Po odstranitvi zemeljske plasti so dvigali z največjo previdnostjo posamezna trupla in jih polagali v pripravljene lesene krste. Krste so odnesli par korakov stran od grobišč na jase, kjer sta zdravniška izvedenca trupla pregledovala, ugovarjala vzrok smrti in pomagala svojcem ugotavljati istovetnost, v kolikor niso svoji spoznali trupel že neposredno med dviganjem iz grobišč. Kot vzrok smrti sta zdravnika ugotovila ustrelitev po pretežni večini v glavo. Trupla so bila razpoznavna po oblekah, odnošno po perilu, po predmetih, najdenih v oblekah ali po zobovju. Zanesljivo identificiranih je bilo 47 trupel. Od neznancev sta zdravniška izvedenca odzimala koščke oblek in perila ter razne predmete, najdene pri njih. Predmeti so izročeni poveljstvu Slovenskega domobranstva v Ribnici v svrhu naknadnega identificiranja. V ta namen so bila tudi ta trupla fotografirana.

Krste so bile do pogreba, ki se je vršil v sredo, 4. t. m. ob 9. položene na javni oder pred cerkvijo sv. Stefana. Med 4 in 8 so bile posamezne krste s trupli neidentificiranih oseb v prisotnosti domobranskega poveljstva ponovno odprte za prošnje prisotnih oseb, ki so se iskale svoje.

Ob tej priliki je bilo identificiranih še deset oseb.

Izkopane žrtve

V treh velikih grobovih v Jelendolu je bilo odkopanih skupno 119 žrtve, 116 moških in tri ženske.

V prvem grobu je ležalo 38 mrtičev. Od tega so spoznali svoji in znanci 27.

Ob grobu samem in pri pregledu zdravniške komisije je bila ugotovljena istovetnost naslednjih: Kastele Jože iz Tisovca št. 2, Bartol Anton iz Loškega potoka, Okorn Anton iz Boštana, Javornik Anton iz Podgorice (obč. St. Jurij pri Grosupljem), Rogelj Anton iz Krke, Podriž Janez iz Čušperke, Zaviršek Stanek, Zavodnik Anton, Boštjančič Jože iz Ceste (obč. Dobropolje), Vidmar Lado iz Ponikev št. 47, Prijatelj Franc iz Škrijovice št. 10, Hren Martin iz Zagradca, Koščak Jože iz Dednega dola, Somrak Ivan iz Ponikev, Mavec Jože iz Krave peči 24, Javornik Alojzij iz Mlačeva 15, Bedenčič Alojzij iz Grosupljega, Knava Stanek iz Hribe (obč. Loški potok).

Iz istega grobišča so bili prepoznani v sredo jutraj, ko so bile nekatere krste ponovno odprte, še naslednji: Javornik Martin iz Velikega Mlačeva št. 5, Rozman Anton iz Mlačeva št. 6, Kadunc Alojzij iz Bišja št. 11, Mohar Anton iz Male Račne št. 3, Fink Franc iz Ceste št. 2, Vider Franc iz Velike Račne št. 7, Erjavec Matija iz Velike Račne št. 4 in Bajžel Jože iz Ševč pri Ljubljani št. 40.

V drugem grobišču je ležalo skupno 37 mrtičev, 35 moških in dve ženski. Svoji so prepoznali 18. To so bili: Zajc Anton iz Zigmariče, Merzel Mirko, Župan s Iga, Oberstar Franc iz Podtabora, Avšlacher Jože iz Blok, Ruperič Janez iz Tabora št. 2 (obč. Loški potok), Košmerlj Ludvik iz Hribe, Oblak Jernej iz Velike poljane št. 44, Križman Vinko iz Podtabora št. 17, Kralj Jože iz Podtabora, Osterman Rudi, občinski tajnik v Vidnu-Dobropoljah, Strnad Franc iz vasi Pri cerkvi (obč. Strugel), Cimherman Stanek, akademik iz Blok, Gude-

rer Jože, upravitelj na Turjaku iz Zelimelj, Zelencar Urška, gospodinja pri Gudererju, Tisu Anton, Tomažin Leopold iz Rašice št. 5, Drobnič Ivan iz Zukovega št. 1, Gorjup Engelbert iz Ponikev ter Škrbec Stanek iz Gornjega jezera št. 30 (obč. Stari trg pri Ložu).

Tretje grobišče je bilo 24 mrtičev, med njimi je bila ena ženska. Svoji so prepoznali 8. Bili so to: Debevec Jože iz Begunj pri Cerknici, Baraga Jože, trgovec iz Grahovega, Anica Drobnič, šol. upraviteljica iz Begunj pri Cerknici, Poženel Pavel iz Galjevice št. 204, Oražem Anton iz Rumarskega, Zakrajšek Jože, akademik iz Nove vasi, Perjančič Danilo, občinski tajnik iz Blok, Zakrajšek Lojze iz Rumarskega.

Pretrsljivi prizori

Izkopavanje je trajalo od jutra do večera, kar je zahtevalo največjih naporov od domobrancev in komisije, pa nič manjših od svojcev, ki so prihitali, da bi tukaj sprejeli truplo svojega dragega, ki ga jim je bil pred letom dni tukaj umoril komunistični krvok. Od jutra do večera so stali ob grobiščih prikačujoči svoji, ki so nenehno zasledovali vsak gib delujočih domobrancev, vsako besedo iz ust komisije in vsako malenkost na zunanjosti izkopanih trupel, da bi tako ugotovili,

Zdravniška komisija pri delu. V ospredju v krsti mrtvec, ki mu niso mogli aravnati nog.

kdo je njihov. Prišle so stare mamke od daleč, od Loškega potoka in še dlje, prišle so svoji od Ljubljane in drugod ter kakor straža od jutra do večera brez oddiha iskali med stotino mrtičev svojega dragega. Vsak znani in neznan rajnik, ki je bil v Jelendolu dne 3. t. m. položen v krsto, je bil prav gotovo orošen s solzami stotin žaločih in ljubelih mater, žena, sestra, deklet, očetov, sinov in bratov.

Do dna sra so pretresali prizori, ko so dvigali iz grobišča truplo s razbito glavo, v katerem pa je črno obložena mamica spoznala svojega edinega sina po svetilnici Matere Božje, ki mu je ostala na prsih. Koga ne bi do dna sra zabeležilo, ko so dvignili iz groba truplo, ki je tam ležalo vse zvito in zverženo, kakor bi se bil ubogi rajnik med svojimi mrtvimi tovariši še bil premetaval in bil živ pokopan — pa je v njem sestra spoznala svojega brata po rožnem vencu, ki ga je nosil v telovniškem žepu. Tam so dvignili iz jame truplo, ki je bilo strašno povezano z žico, da se, ko je bil živ, skoraj ganiti ni mogel in ga je tako zadel strel v prsi, da je padel med mrtiče, pa je v njem žena spoznala svojega moža, ki so ga bili komunisti odpeljali pred letom dni od doma, ko je zvečer ravno pestoval svojega sinčka. Spoznala ga je po Marijinem molitveniku, ki ga je bil tisti strašni večer vzel s seboj od doma, dasi ni vedel, da gre v smrt, ker so mu zločinci lagali, da ga bodo le nekaj vprašali tam na komandi.

»Oj, fant moj, kaj so naredili s teboj!« je zaklicala uboga mati, ko je pred seboj zagledala in spoznala borne ostanke svojega ljubelega sina.

Koga bi ne polile solze, ko je videl, kako je ta mamica vzela malo blazinicco ter jo v krsti položila pod razbito glavo svojega otroka.

Zena je prinesla s seboj mrtliško naličje, da ga je razgrnila čez obraz svojega moža, ko so ga zabili v leseno krsto.

Oj, vi vsi, vi nesrečniki, ki ste govorili, da žrtve morajo biti, ki ste v svoji blazni slepoti zagovarjali OF in njene početje ali pa ga morebiti še zagovarjate, semkaj bi bili prišli, pa bi bili videli, koliko slovenske bolečine je bilo tisti dan zbrano ob teh grobiščih, bolečine, ki je le majhen del vse naše bolečine. Sem bi bili prišli in gledali, pa bi bili danes morebiti boljše ljudje, če ste še slovenski ljudje. Sem bi bili prišli in spoznali bi bili morebiti, da je te bolečine slovenskih src skryto tudi vaše delovanje in govorjenje. Morebiti bi bili v tem spoznanju padli pred temi mučniki, pa tudi pred njihovimi materami na kolena in jih presili odpuščanja! Če ste stari, bi vas bila morebiti ganila bolečina hčera in sinov ter žena, če ste mladi, bi bili morebiti vsaj v solzah osivelih mater videli solze svoje matere ter se zgrozili ob misli, kaj bi vaša mati trpela, ko bi njenega sina bil kdo tako zverinako mučil in moril. Semkaj bi prišli vi vsi zagovorniki kajnovskega greha, morebiti bi bila poješla na vas božja milost. Vedite namreč, da vai ti mučenci in vsi ti, ki ob njihovih mrtvih truplih lijejo svoje srčne solze, nič drugega ne žele in ne prosijo, kakor to, da bi ljubi Bog vam ododel milost spoznanja in kesanja, kar bo najprej vam samim v prid. To bi bila tudi največja milost za vse naš narod, da bi zastepjeni sinovi in hčere našega naroda ob takih urah spoznali, kam so navajali usodo našega naroda. Zeleli bi, da bi si to vzeli k srcu tudi tisti, ki mislijo, da so modri in da se dolejš še niso motili, ko so zagovarjali spočetnike jelendolskih strahot.

Dva živa ob svojih grobovih

Med stotinami žalnih prič, ki so pobožno spremljale izkopavanje izmučenih mučeniških trupel, sta stala tudi dva: Slavko Zupančič in Jakob Mavec, ki sta s temi 119 skupno pred letom dni šla žalostno pot v smrt in te jame. Mavec se je med potjo posrečilo, da je pobegnil, Zupančič pa so zvezanega postavili ob jame ter nanj streljali. Toda rabelj ga ni zadel, pač pa ga je puh od stroja vrgel vzrak v jame med druge mrtiče. Tamkaj je liho obležal, dokler druga salva ni vrgla nanj drugo žrtve. Ko je priletelo nanj umirajoče truplo njegovega tovariša, je siromak v jami nehoti zastokal. Rablji so spoznali, da je zdaj v jami eden še dovolj živ, zato so naglo s strojnico še enkrat posuli v jami ležala trupla. Zupančič se je tiho stisnil k steni in ni bil zadel. Nato je vkljub na hrbtu zvezanim rokam prilezel do roba jame, se dvignil ter planil ven. Zdaj so rablji alcer streljali za njim, niso pa ga zadeli, nakar jim je v temi ušel ter je ves potoflen in od krvi svojih tovarišev ves krvav pritekel v neko vas, kjer so ga odvezali in rešili.

Vse dopoldne je Zupančič nemo stal ob prvi jami, v kateri je tudi sam že ležal. Ko je bil ob 11 iz nje dvignjen zadnji njegov mrtvi tovariš, je ostal nekaj časa še pri drugi jami, nakar je odšel. Hodil je prav po isti poti, po kateri je tudi tisto strašno noč hodil. Dne 3. t. m. pa je hodil ob belem dnevu in prostih rok. In prav po tisti stezi, kakor pred letom dni, je prišel v vas, kjer je ob prav tisti hiši obstal, se s hrbtom naslonil na steno ter s rokami na hrbtu prekrizanimi, nekaj časa čakal pod oknom, prav kakor tisto noč, ko je imel na hrbtu zvezane roke. Nato je z glavo pobotal ob okno, ki ga je tisto noč nekdaj ves prestrašen odprl ter se zgrozil, ko je videl pred seboj skoro polegla človeka, vsega krvavega in zvezanega. Tudi dne 3. t. m. se je tisto okno odprlo. Zdaj pa iz hiše ni bilo glasu groze, marveč glas veselja.

Vso to svojo dolgo pot je Zupančič napravil, da je še enkrat v svojem srcu obnovil strahotne spomine na tisto noč, ko je od tovariške krvi, ves krvav, zvezan in slečen ležal v jelendolski jami ter da se je svojim rešiteljem zahvalil. Kdo bi mogel danes popisati vse, kar je dne 3. t. m. njegovo srce občutilo, tega bi nam niti sam ne mogel popisati, najsi bi imel dari najboljšega pisatelja.

Ti dve žrtvi jelendolske strahote sta mogli domobranec podati potrebne podatke, da je svet zvedel, kje leže izkopane jelendolske žrtve.

Zmagoslavna pot 119 mučenikov v Ribnico

Iz Ribnice so pred letom dni na avtomobilih vozili zvezane junake v Jelendol, jih tamkaj armadno postrelili, ne da bi jim bili le za las krivde mogli dokazati. Čez leto dni pa so se trupla teh tako sramotno mučenih junakov vračala po isti poti prav v isto Ribnico. Tudi zdaj je že noč ležala nad dolino, toda ta noč je bila razvaljena s tisočimi lučkami in kresovi, ki so jih žgala ljubca arca.

Nekaj nepopisno mogočnega in pretresljivega hkrati je bil pogled na 13 voz, ki so vozili 104 krste. Ker je namreč zmanjkalo krest, so v nekaterih položili po dva neznanca skupaj. Veličasten je bil sprejem v Rakitnici. Na kraju vasi so v mraku čakali vaščani. Daleč na zaboru se je raztrgalo oblačno nebo, rdeča zarja je zasijala v daljavi. Čez cesto so se postavila dekleta z venc in velikimi šopki, okrašenimi s trobojkami. Na robu ceste so stale matere, glasno moleč in ibile. Poveljnik se je zahvalil domačinom za cvetje in spreved je odriinil naprej. Na čelu so korakali domobranci, močno oboroženi. Nato so ob vozovih korakali svojci, za vozovi pa je zopet šla močna četa domobrancev.

Med zvonjenjem zvonov, ki so doneli iz Rakitnice, je dospel spreved v bližino Dolenje vasi, kjer se je tudi že oglašal navček in kjer je na trgu ob kapelici čakala vsa vas. Na miru s križem sta goreli dve svetli, ob njej žene, držeč krošnike z blagoslovljeno vodo, da požropo mrtve. Ob znamenju so stala dekleta. Kar 45 vencev so napletla. Kdo bi preštel šopke! Spreved se je za trenutke ustavil, župan Janez Ambrožič je zaklical rajnim »Slava!«, nadporočnik Boh pa se je zahvalil za sprejem, za vence in cvetje. Naslednja vas je bila Prigorica. Isti prizori so se ponavljali, 32 vencev je čakalo. Celo mali otročki so jih imeli v rokah, da jih položijo v počastitev padlih.

Sledila je Nemška vas. V kratkem postanku so se poslovila od rajnih Marija Campa, v Špalirju so držali 21 vencev, med katerimi je bil najlepši trnjev s križem. Tega je ponosel domobranec na čelo spreveda, kjer sta že korakala dva z gorečima svečama v rokah. Povsod so visle rdeče hiše naše zastave ali pa tudi črne. In glej, celo sveče v oknih so ponekod gorele. Sveče, ki jih je družinaka mati skrbno varovala za čas, ko jih bo treba komu od domačih zadnjič prižgati.

V Gorici vasi zopet venci, zopet pozdravi. Govorila sta Drobnič Ludvik in Vida Mato. Črno temo so razsvetljevale bakle in prižgani škopniki. Bakle so bile čisto mirmodobne: še z zadnjega kongresa v Ljubljani, samo na pol prehomljene, ker so bile skrite pred tolovaji. Tudi v Hrvači so čakali venci in je pozdravila mrtve Jecelj Frančiška.

Skoraj pol osmih je bilo, ko je spreved došel do Ribnice. Tam je čakala duhovščina z dekanom Viktorijanom Demšarjem. Ob njej so se zbrali Rabničani in Ribničanke z županom Skrabcom na čelu. Špalir je delala šolska mladež. Po blagoslovljivi krsti in molitvah je spregovoril župan in dejal, da se skoraj pred letom dni v temni noči iz Ribnice odpeljani in naskrivaj pobiti vračajo poveljanci v trg. Veličastni sprejem ljudstva najlepše obseja dejanja, izvršena nad rajnimi, ki so umrli za dom in vero Slovencev. Nato so krenili vozovi naprej skozi trg in se ustavili ob cerkvi, kjer je bil pripravljen že velik oder.

Kdor je gledal mogočne nočne procesije ob raznih kongresih v Ljubljani, si morda lahko zamislija, kakšen je bil ta nočni, a zmagoslavni pohod žrtev, čeprav je bilo razpoloženje neprimerno bolj grenko kakor ob drugih slovesnostih.

Veličasten pogreb v Ribnici

Nekaj trupel so iz Ribnice odpeljali v Dobropolje, nekaj v Račno in Grosuplje, nekaj pa v Ljubljano in na Iz, kjer so jih nad vse slovesno pokopali v domačo blagoslovljeno zemljo. Večino pa so položili v božjo njivo na ribniškem pokopališču, kjer naj počivajo, dokler poveljanci ne vstanejo. Skupaj so trpeli in umirali skupaj bodo počakali velikega dne. Dotlej pa naj ta skupni grob jelendolskih žrtev v Ribnici bo za vse Slovence kraj največjega spoštovanja in največje narodne brige. Za to nam je porok že veličastni pogreb.

Vsa Ribnica je bila dne 4. t. m. v žalnih zastavah, ves trg z vso okolico se je zbral pred mogočnim katafalikom, kjer so ležale krste med venci, ki jih je bilo 500. Ob 8 zjutraj je ribniški g. dekan ob veliki asistenci opravil slovesno črno mašo za duše rajnih v dekanijaki cerkvi, ki je bila do zadnjega kotička polna. Ob pol desetih se je začel mogočni pogrebni spreved, kakršnega Ribnica gotovo še nikdar v svoji zgodovini ni doživela.

Na grobeh so govorili: Zastopnik g. škofa kanonik dr. Kraljič, načelnik pokrajinske uprave g. dr. Puš, ob grobu je govoril najprej g. Andolj-

»Prosimo vas: Vsaj danes spoznajte!«

Povejte mi, predragi, ob truplih teh slovenskih mučencev, ki vsa trudna leže danes tu pred nami, o čemer ste se sami lahko prepričali; ob truplih teh ljudi, ki niso nidesar v življenju zakrivil, ki jim ni svetila ob smrti mrtvaška sveča, ki jih ni spremljal v večnost materin blagoslov, ne molitev, ki po sodbi komunistov niso zaslužili niti blagoslovljene zemlje za zadnji počitek — povejte mi, priča vsega tega, nad čim naj danes bolj strmino: ali nad človeško hudobijo ali nad božjo dobroto? Kako žudevito namreč to dvojro gro skupaj. Spominjate se, kako je Bog dopustil v raju prvi umor, ko je ubil Kaja brata Abela. Dobro veste, da je Bog v svoji nedolgoviti previdnosti pustil, da se Judje zavrgli svojega učitelja in mojstra Kristusa! Vse to je Bog dopustil zato, da se do dna pokaže človeška hudobija, da bi človeštvo dovolj jasno spoznalo, kam zaide tedaj, če zavre božje postave, če mu ni več mar resnice in pravice, ampak hoče pokazati samo svojo hudobijo.

Ali nam ni, predragi, vse to v velik opomin? Kako dolgo je že Cerkev opominjala nas vse o grozotah komunizma, vaši dušni pastirji s školami na čelu so vam neprestano dopovedovali, da pomeni komunizem naravnost boj proti Bogu, boj vsem verskim, kulturnim in narodnim vrednotam. Nismo postali Cerkev, ne svojih pastirjev, pač pa so se mnogi od nas oklenili nove komunistične vere, ki je niti, da nastopa sedaj nova doba, da nastopa raj na zemlji. Vi sami pa vidite, da so nam pri-

pravili najhujši pekel. Cerkev ni odnehal od svojega nauka, ni nehala opominjati. Govorila je, bodisi da je bilo na mestu ali ne, padale so žrtve najboljših duhovnikov, žrtve vere in vdanosti Bogu in Cerkvi, toda vse to ni pomagalo. Bog je v svoji žudeviti modrosti sklenil: »Če mojih naukov ne boste poslušali, naj dejanja govorijo!«

In ti predragi, ki leže tu pred nami, so nam dovolj jasna in dovolj zgoverni priča, kam zaide človek, če ne posluša Cerkev in njenih učiteljev. Naša razrušana in požgana zemlja nam prav tako dovolj jasno kliče, kaj zna delati človek tedaj, ko mu Cerkev in njenih naukov ni mar. Ali nam ni, predragi, vse to v velik in strašen opomin?

In končno, kaj nam priča vsi ti, ki leže danes mrtvi tu pred nami? Kakšen je njihov testament, ki je zapisan s krvjo, s katero so omočili slovensko zemljo? Ti mrtvi junaki so sol modrosti, luč resnice in mesto na gori.

Sol modrosti.

Mrtvi slovenski mučenci nam danes na vsa glas kličejo, kako strašna je gnilela komunizma, ki človeka ko kuga okuži in poživni. Kakor sol varuje pred gnilebo, tako naj nas ta trupla, ki v tako strašnih in zmalčanih oblikah leže tu pred nami, varujejo najhujše kuge: osvobodilnega boja, kakršnega oznanja komunizem.

Tisoč in več let živi na tej zemlji slovenski narod, toda kaj takega, kar doživlja danes pod krinko »osvobodilnega boja, ni doživel še nikdar. Vsi, čeprav nara taji narodi, se nas spoštljivo in ljubiti in imeli o nas najlepšo sodbo. Naši očetje in dedje so namreč živeli po resnici in pravici, po postavi, ki jih je Bog zapisal v njihove duše. Danes pa, ko je okužil naše narodno telo slovenski komunizem, pišemo najznamenitejši in najbolj ostudne liste v zgodovini slovenskega naroda. Pod krinko »osvobodilnega boja« so ti listi pisani s krvjo in noč in žito in v železom in mučenjem in strelji nedolžnim v arce.

Ti slovenski mučenci so nam dalje luč življenja.

Danes spoznavamo, da mrtvaška sveča mnogo-krat jasneje sveti ko sonce. In ta mrtva trupla, ki leže danes pred nami, tudi nam sijejo bolj jasno kot sonce in oznanjajo nam in vsemu svetu, kam bi narod in ves svet prišel, če bi to komunistično nasilje trajalo, recimo, samo deset let. Zato nam ti mučenci dovolj jasno svetijo, kod naj gre naša pot in kod ne sme iti.

Ti mučenci so nam končno mesto na gori. Mesto, ki se ne da skriti. Kakor so bili sami junaki v življenju in smrti, tudi nam kličejo, da moramo taki junaki postati sami. Visoko stoje danes nad nami, vidni so nam vsem in vsem glasno oznanjajo, da moramo za vsako ceno za njimi, tudi če hudobnim to ne bo všeč. Bog in narod slovenski zahtovata, da izpolnimo tudi mi svoje poslanstvo, da izpolnimo veliki testament, ki so ga ti mučenci s svojo krvjo napisali.

Predragi! V obilnem številu ste se danes zbrali ob krstah teh slovenskih mučencev, da jih spremljate na zadnji poti in se poslovite od njih. Povejte mi, Ribničanje, ali se odkritosrečno poslavljate od njih, ali pa morda imate še danes pripravljen zanje pljunek in pripravljeno grdo besedo »zadajalec, da jim je zabrusite v obraz? Ali anem vse vas, ki ste se danes zbrali, prositi tudi vas, da se pridružite nam. Pridružite se tudi vi našim vročim željam in vročim molitvam za oni mir, ki jim ga zločinci niso hoteli dati, rekoč: »Gospod, da jim večni mir in pokoj v sredi zemlji slovenski!«

Tako nam Bog pomaga na priprošnja teh slovenskih mučencev.

Pretrsujoč je bil pogled v Ribnici na veliki oder s 104 krstami, ki so vse šloilo v cvetju, šopkih in venci

Komunisti so zverine!

**Strasno razmesarjeno
truplo Ide Kristanove
za Zaloga pri Komendi,
ki je v noči od 27. na
28. septembra bila v
Dobravi pri Komendi
nečloveško mučena od
komunistov.**

V prijazni vasi Zalog pri Komendi v cerkljanski ravnini je živela 39 let stara šivilja Ida Kristanova, ki je bila rdečim zverinam trn v peti, ker ni odobraval komunizma ter je vrhu tega imela svojega sorodnika pri gorenjskih slovenskih domobrancih. Temu je včasih nesla sveže perilo v Cerklje. To je bila vsa njena krivda. Komunistična zver v človeški podobi se je zbudila ter je s satanskim sredstvom hotela zastrašiti poštene Gorenjce, ki so že davno začeli spregledovati, da nekdanja tako »nedolžna OF« v resnici ni nič drugega kakor podivjana komunistična drhal, ki je njeno glavno delo »rop, požig, umore, kakor kažejo vedno jasneje tudi dogodki na Gorenjskem.

Dne 27. septembra ponoči so na dom Ide Kristanove prišli neznani oboroženi rokovanjci ter veleli, naj gre Ida z njimi. Ta je takoj vedela, kaj to pomeni, zato je skušala pobegniti. Toda tolovaji so jo ujeli ter jo vlekli s seboj. Ker je reva vedela, kaj jo čaka, jih je prosila, naj jo tam na mestu ustrelje, da bodo domači vsaj vedeli, kje je njen grob. Toda zverine v človeški podobi so se ji zakrohotali. V odgovor je dobila tak udarec s puškinim kopitom v lice, da so ji takoj željust zlomili. Dekle je skoraj omedlelo od bolečin, zato so jo zdaj divjaki kar vlekli s seboj. Govorili so:

»Saj se ti bo želja kmalu izpolnila, pa ne tako, kakor ti misliš, svinja belogardistična!«

Daleč na okoli je segalo njeno klicanje na pomožanje, pa nihče si ni upal odpreti vrat, dasi so vsi vedeli, kaj revo čaka.

Drugi dan so oblasti zvedele, kaj se je ponoči zgodilo. Iz Kamnika je prišla nemška četa. Od Domžal in Lahovč pa so jo udarili tamkajšnji domobranci po sledu za obsedenimi rokovanjci. Sled je vodila proti Komendi, in sicer v Komensko Dobravo. Ko so domobranci prišli blizu, so že od daleč slišali pretresljive klice nesrečnega dekleta, ki je bila še živa. Do mozga je moze pretresel njen klic, ki so ga dobro slišali. Njen sorodnik je dobro spoznal njen glas, ki je klical:

»Jaz ne morem ven, ker sem brez noge!«
To je domobranci tako podžgalo, da so kar naskočili, dasi so iz Korbarjeve hiše, kjer so se budodetji skrili, močno streljali na nje. Omeniti je namreč treba, da je Korbarjevo posestvo zapu-

šeno. V njem so se tisto noč naselili ti rdeči obsedenci ter tamkaj mučili svojo žrtev. Dasi je bil ogenj iz hiše močan, so domobranci, ne glede na ogenj, odločno udarili v naskok ter skozi okna začeli metati v hišo ročne granate. Te so kmalu opravile svoje delo. Niti en zločinec se ni rešil. Le dva sta se skušala prebiti, toda sta padla pred hišo, katera je od ognja granat začela goreti. Tako so padli vsi ti zločinci, katere je roka pravice tako hitro zagrabila, da niso imeli niti časa, da bi svoj grdi zločin prikrili.

Pač so poskusili, da bi Idino truplo prikrili, da ga ne bi našli domobranci. Njeno truplo so namreč zveleli v hlev ter ga pokrili s slamo.

Svoje zverinstvo so namreč opravljati vso dolgo noč, dokler ob 7 zjutraj niso končali ob prihodu domobranskih borcev. Kdo ve, koliko časa bi bili sicer ubogo žrtev še mučili.

Dasi so domobranci dobro slišali njeno napomaganje, vendar nikjer niso mogli najti njenega trupla. Pretaknili so ves hlev, pa niso mogli nič odkriti. Nato sta šla v hlev še dva domobranci, ki sprva niti verjeti nista mogla, da bi komunisti bili zmožni kakke take grdobije. In ravno ta dva sta našla Idino truplo pod velikim kupom slame. Ko so truplo prenesli na beli dan, je vsem zastala kar kri v žilah. Bilo je strasno razmrevarjeno.

Po vseh okolištinah soditi, so jo mučili vso noč, saj je bilo njeno truplo na nešteti krajih z nožem prebodeno, vendar tako, da ni mogla izkrevetati. Še živi so najprej izdri desno oko, željust so ji razbili že takrat, ko so jo vlekli od doma. Nato so jo po vsem telesu bili, kar prizajo krvave podplutbe. Nato so ji odsekali desno roko, proti jutru pa še desno nogo pod kolenom. To so storili tako pozno očitno le zato, da bi prežgodaj ne onemogla, da bi dlje trpela. Šele potem, ko so se bližali domobranci, so jo zavlekli v hlev, kjer so ji pognali kroglo v tilnik, da ne bi živa prišla domobrancem v roke.

Vsa Gorenjska je bila na en mah obveščena, kako delajo komunisti, vse je bilo ogorčeno, kar je še poštenega v našem narodu. Toda komunist je lažnik in je hotel tudi to utajiti, dasi je razmrevarjeno truplo do neba glasno klicalo, kaj zna komunist. Izmislili so si namreč hitro bajko, češ da tista, ki je bila v Dobravi »likvidirana«, ni

Ida Kristan, marveč neka nora ženska iz Češnjek, ki ji po domače pravijo Kopoševa. Toda k sreči je bil pravočasno ves zločin fotografiran, da ga zdaj ne morejo več tajiti.

Nesrečno žrtev podivjanega komunizma so prepeljali v mrtvašnico v Cerklje, kjer so jo v nedeljo, 1. oktobra, pokopali.

Naj bi zdaj vsaj ta strahotni zločin odprli oči in srca vsem tistim, ki še mislijo, da je OF kaj drugega, kakor satanska golazen, ki kliče nesrečo in gorje nad ves slovenski narod.

V Jelendolu odkopljajo truplo umorjene ženske, ki je bila doma z Bleda, pa so jo komunisti kot nezanesljivo pobili v Jelendolu obenem z našimi junaki.

A. M. BASIČI

NEDOLŽNA SEM!

S. Francisco, 28. sept. 1892.

Gospodična Dora!

Dasi nimam kaj posebnega, Vam vendar pišem, da ne bi mislili, da sva na Vas pozabila.

Veliko veselje sem občutil ko sem v Chicagu videl našega irskega sopotnika p. Tomaža Connella, ki ga seve dobro poznate. Pripovedoval mi je, kako je bilo nekoč ob slapovi Niagare. Mož je pravcat veseljak:

»Ko sem stopil iz vlaka so se vsi name kakor čebele vznemirili, da bi me spravili k slovitemu slalom. »Koliko pa zahtevate?« Stiri dolarje... »Preveč je to...!« Kaj boste, to je običajna cena. Mi smo v službi železničarjev in ne smemo vzeti manj... »Dobro, dobro; saj se še vidimo...« Šel sem najprej mlačevat, potem pa sem se zapeljal k Niagari za — dva dolarja. Hitro, kako pada ogromna množina vode kakih pedeset metrov globoko, oglušujoči trušč, pa oblaki samih najdobrejših delev razpršenih kapljic, da je vse kakor v pari in dimu, vse to dela čudovit vtis na gledalca. Ko hodiš po mostovih nad vodo, te obide znoja, pa si misliš, da se mora zdaj zdaj vse zrušiti. Občutki so ne samo hladni, ampak celo ledeni. Tu je skozi prihodnosti iznebiti se denarja. Na vse strani te kličejo in vabijo, da bi si kaj ogledal. In vsakokrat je treba vprašati: za koliko. Povejo kako malenkost, potem je pa več. Vsih pravijo, da je kje kaj celo zastonj, nazadnje pa zahtevajo denar. Sploh je najbolje iti od tam brez spominov, ki se dajo kupiti v mestu ceneje in mirneje.

P. Connell mi je pripovedoval vse na dolgo in široko, a vendar tako zanimivo, da sem sklenil iti z Brunom k slapovom. In res sva že dan na to bila tam. Moram reči, da so ti slapovi čudež narave in da mi je marsikak patrov migljaj koristil.

Iz Chicaga sva šla v četrtek zvečer in po štirih dolgih dneh in še daljših nočeh sva sedaj v S. Franciscu. Na potovanju sem si zaradi svoje raztresenosti užil grenko uro. Na neki postaji sem šel, da bi kupil kaj za Bruna, a v tem se je vlak nekam premaknil, da ga nisem mogel najti. Pomislite...! Začel sem vpiti: San Francisco, where is the train?! (Kje je vlak za San Francisco?), ali zastonj. Nikdo ni pazil name. Tri vlake sem pretaknil. Vse zaman. Nazadnje sem le opazil Bruna, kako mi je mahal z roko. Bil je že ves v sozlah. Pa tudi meni ni bilo vseeno. Saj bi že skoraj bil že ob drugem.

Ure in ure smo se poganjali po nekaki stepi. Blizu mesta Ogden sva videla veliko jezero. Bilo je kakor morje. Temu se je Bruno jako čudil, že bolj pa tri ure dolgemu predoru, ki je bil samo tu in tam malo odprt, da se je videlo nebo. Nekečnat predor se vleče ob vznožju Sierra Nevade. Streha je iz brun in močnih desk, ob straneh pa so vzrleli za svetlobo in zračenje. Zdi se mi, da je predor zato, da se ne bi rušilo kamenje za gora na progo. V lepem Sacramentu smo se vsi potniki razveselili. Bili smo že skoraj na cilju.

V San Franciscu smo šli vsi potniki iz vlaka v krasno razsvetljeno dvorano. Vsi so posedli. Čudno se mi je zdelo, zakaj ne gremo v mesto. Kaj bomo tukaj? Vprašal sem prijaznega postarnega gospoda. On mi je, tučen, pojasnil, da smo v salonu ladje, ki nas spravi do mesta sodega. Mož je bil jako ljubezniv. Po-

nudil mi je tekom razgovora dve lepo opremljeni sobi v vili, kjer je sam stanoval s svojo ženo. Ponudbo sem za prvo silo takoj sprejel. Iz tega stanovanja sedaj tudi pišem. Imam krasen razgled nad vsem mestom, ki ga od treh strani obdajajo gozdovi. Tu bo za mojo ubogo dušo vsaj nekaj miru.

San Francisco je jako velik, daljine so neizmerno. Če hočeš h koma, izgrubiš pol dneva. Tu so samo tramvaji in vzpenjače, železnice ni. Hiše so večidel lesene, so prav lične in jih kar prenašajo. Tudi midva z Brunom že gledava tako premikanje. Prebivalcev je imelo mesto dolejš 300.000, sedaj sva pa prišla še midva.

Oprostite mi, ali to pismo je že skoraj res predloženo. Pa Vam kljub temu nisem sporočil nič posebnega. Če drugič ne bo zopet nič, bo pa vsaj pisanje krajše. Če mi nameravate pisati: Central Post Office — poste restante... Prosim.

Pozdrav Vam in gospodu Piru od vdanega

Jamesa Mac Donaldsa.

P. S. Bruno pošilja poljubček svoji dobri prijateljici.

Da potrpečljivi čitatelji sedaj ne bi začeli nevoljno listati naprej po knjigi, bodi tu smno še odloome pisma, ki ga je Mac Donalds pisal Dori 5. avgusta 1904: ... Jaz se, saj Vam je že dolgo znano, bavim cela leta s preučevanjem ameriškega zakonika in ustave. Imam že mnogokaj napisanega in bi se dalo tudi kaj objaviti; morda bi bilo to obširno delo. Ali meni ne gre za to, da vidim reč tiskano in da doživim pohvalo ljudi, ampak da ob resnem študiju ne bi imel časa misliti na svoje ubito življenje... To že itak veste iz Brunovega dopisovanja, da nisem več oni sopotnik s »stopca«, ki ste ga bili spoznali davno, davno. Osivel sem, ostarel. Tako gre vse... Prava tolažba mi je Vaša pošta, zlasti kadar pripovedujete o morju in domovini, ki je tudi moja... »

Ker Dora že dolgo ni imela od Mac Donaldsa nobenega obvestila — razen čestitk, ki jih je bila prejela pred meseci k poroki, za katero se je že bolj v letih oddolila — je vprašala po velikem potresu, ki je 1906 razdeljal San Francisco, kaj je z Egonom in Brunom, da se nič več ne oglašata. Ko na pismo ni bilo odgovora, je v silnih skrbih pisala še enkrat in njuno prosila za kake novice. Sredi julija je tako gospa Dora vendar dobila od Brunove roke pismo, ki bodi objavljeno od začetka do konca, ker živo opisuje dogodke in usodo ljudi:

San Francisco, 20. jun. 1906.

Velepoštovana gospa!

Oče mi je naročil, da Vam naj pišem in Vas umirim. Vrila sva se bila ravno iz Chicaga, kjer je on imel opravke, jaz pa neko poizvedovanje zaradi študija, ko je prišla nad San Francisco strašna nesreča, ki naju osebno ni zadela. Ziva sva in zdrava oba.

Bilo je ob četrtna šest v jutru dne 18. aprila ko smo začutili potres. V hiši in okoli je bilo vse lepo

tiho in mirno. Kar namah pa smo bili v strašnem metežu. Kdor pozna Kalifornijo in razmere, ve, kaj je potres. In zato nam je bilo vsem takoj jasno, da je to prav izredno močno gibanje. Ponavadi gre pred potresom močan podzemski šum, potem pa pride sunk, ki narašča in postopoma slabi, dokler ne prestane. Ta potres je bil čisto drugačen. Kakih znamenj, ki bi kazala nanj, sploh ni bilo. Prišel je iznenada s silovito močjo. Naše veliko poslopje se je tako strašno zibalo, da smo mislili, zdaj zdaj nas pokopljejo zidovi. Zdelo se nam je, da je zazijala zemlja pod nami. Udar je bil tolikšen, da je mnoge vrglo po tleh in da so se premikali po vseh starih. Ni bilo drugače, kakor da smo se prijemali za kako večje pohištvo in čakali konca. Prvega udarca je bilo konec. Mislili smo, da je zdaj v redu, ali prišel je takoj za njim še strašnejši. Jaz sem menil, da bo po nas. S stropa je padel omet, zidovi so pokali, pohištvo je plesalo, steklo se je lomilo in s streh so se valili odlomki. Še sedaj me zabebe, če se spomnim. To je trajalo 48 sekund. Kratek čas, ali tako dolga doba, da se ne da pozabiti... »

Ko se je potres unesel, so stekli prebivalci po hiši naokoli pogledat, da li je koga kje ubilo. V drugem nadstropju so bila dvojna vrata tako vkleščena v podboje, da smo jih morali razbiti in rešiti stanovalce. Nam nasproti pa so bila vrata v stanovanja stisnjena kakor skatla za šibice. Pravi čudež je, da v naši hiši ni bilo nikomur nič. Po potresu ni maral nikdo ostati doma. Vsakdo se je bal ponovitve. Drugače je pa bilo krasno jutro. Ulice polne preplašenih in zbežanih ljudi. Ali nikdo ni slutil, da se nam obeta še drug bič. Javkanja in tarnanja je že bilo itak odveč.

Na vzhodni strani mesta so se pokazale visoke sohe gostega dima. Nekatere hiše so že gorele. V začetku se tega ni nikdo ustrašil. Kopa se je dim razgrnil in so oni del mesta zakrile saje smo vsi vedeli, da nam preti velika nevarnost. Gasiti ni bilo mogoče, ker je bil vodovod skoraj povsod popokan. Škoda od potresa je bila malenkost v primeri s škodo od požara.

Palača Mechanics' Pavillion, tri ulice od nas, je bila preurejena za bolnišnico. Ogromni pod je bil pokrit z ranjenimi in umirajočimi. Ogenj se je širil z neverjetno brzino. Ko je uničil kakih sto hiš in trgovin v vzhodnem delu, se je kotil tudi severnega in ulice Market, ki je znamenito središče trgovine. Tam so zgorele mnoge palače. Da bi zajezili ogenj, so z dinamitom razdeljali nekaj poslopij, ali to ni zaleglo. Ogenj je divjal in požiral vse okoli sebe tri dni in tri noči. Počasi se je bližal tudi nam. Pri sosedih je že gorelo. Trud ognje-gascev je bil prazen, saj ni bilo vode. Sreča je hotela, da je veter pogнал plamen na drugo stran, proti veliki cerkvi blizu našega stanovanja. En stolp se je že vnel in ko je švrknilo drugo vodo po njem, je goričel že drugi tem močnejše. Cerkev je element popolnoma uničil. Potem se je veter zopet spomnil na nas in zgorela je tudi naša hiša. Razvaline in pepel... »

Ponoči je bila povsod popolna tema. Bilo je namreč zabranjeno zaneseti se tako slabotno lučko, elektrike pa itak ni bilo. Tudi zunanost si ni smel nikdo svetiti. Ponekod so se svetlikali ogorki. Bili so za kažipot po ulici tavajočim posameznikom. Kuhali seveda ni nikdo nič. Tisoči ljudi brez strehe so našli zatočišče na vojaškem vežbališču, v parku Golden Gate, na obalah oceana, ali v drugih mestnih vrtovih. Odmevanje dinamita, tršč padajočih zidov, prah in pepel v zraku, bežeče ljudstvo, vonj po osmojenem, vse se je zdelo, kakor da smo v vojni. Gledali smo v temi ogenj in razmišljali o strašni nesreči. Vendar pa smo se vsi vzorno držali. Zmede ali nereda ni bilo. Bilo bi še huje. Tako se je vsak vdal, saj drugače ni šlo.

Tako sem Vam, spoštovana gospa, opisal na kratko strašno dogodke. Prav natančno so pa že itak pisali o njih vaši listi tam. San Franciscu danes koraj ni več. Pravijo, da se je oddelilo 200.000 ljudi. Samo hiše na hribih, kjer smo svoj čas po prihodu v Ameriko stanovali, so ostale. One skoraj da ne vedo za potres.

Pozdrav od očeta in vdan poklon od mene, Vašega vdanega Bruna.

VI.

Globoka žalost na grofovem licu, vzdihovanje, jok in smrt Angele in nedolžni razgovori z malim Brunom na parniku »Hope«, to je bil vzrok, da je dobra Dora takrat v srcu sklenila doznati, kaka uganika se krije pred njenimi očmi. Hčerka morja je imela močno, vztrajno voljo, ki jo je še bolj krepila slutnja, da so ti ljudje nesrečni po krivdi drugih.

Seveda bi bila morala iti v Milan, a ni imela priložnosti za to. Več dni ni mogla izostati, a samo tja in nazaj? Gotovo ne bi nič opravi istega dne, saj je bila tam premalo znana, klobčič je pa menda preveč zamočan. Je pa tudi treba velike previdnosti, da ne bi nerodno vprašanje ne nepravem mestu vsega pokvarilo. Zdelo se ji je, da mora osebe, ki imajo kako vlogo v tej žalostni igri, razdeliti na troje. Najbolje bo morda tako: Tu grof s fantkoma, tam grofica Marija z Lavro, vmes pa morda Emilija in Lucija.

Priložnost za Milan so ji je skoraj našla: čisto nepričakovano. Njen oče Piro je bil že nekaj let brez prestanka na morju. Da to čisto ni prijetno, smo sami doživeli za one strašne burje. Sklenil je izposlovati si dva tri mesece dopusta, ki bi ga preživel kje v notranjosti, da ne bi videl morja. To je bilo kako leto po tisti naši vožnji z Mac Donaldom v Ameriko. »Hope« se je zopet bližal Genovi in komendant Marchesi je bil tem bolj vesel povratka, ker je imel dovoljenje za dopust že iz Liverpoola v žepu.

Dora, ki se ni udeleževala vsake vožnje, je s svojo prijateljico Norino čakala na genovskem pristanu. Še ko so privezovali ladjo h kopnu je pozdravljala očeta na poveljniškem mostu, ki je pa ni videl, ker se je živahno razgovarjal s prvim kapetanom Todeschinijem. Že dve leti je bil Todeschini v tej službi na »Hope«. Slednji sta komendant in kapitan vendar opazila v množici čakajočega ljudstva Doro in njeno spremljevalko.

(Dalje prihodnja 193.)

Kaj je NOVEGA

20 letnica novomeškega g. prošta

Dne 1. oktobra t. l. je obhajal mil. g. prošt Karel Cerin v Novem mestu 20 letnico, odkar je bil umeteljen in faranom predstavljen. Preveč bi bilo naštetati vse vidne sadove neumorne pridnosti, s katero se je g. jubilar izkazal vrednega, da že 20 let nosi mitro in palico, kot naslednik znamenitih proštov starodavnega novomeškega kapitlja. Odličan govornik in pridigar. Gospod prošt je 20 let posegal v javno in farno življenje svojega področja ter žel mnogo uspehov. Njegova ljubeznivost in naklonjenost dekanijski duhovščini se je pokazala še posebno v zadnjih vojnih letih, ko izkazuje g. prošt begunskim duhovnikom vse gostoljubje. G. jubilar posveča posebno naklonjenost misijonom, za katere zbere vsako leto rekordno vso. Z zanimanjem spremlja katoliško mladino, ki bo tudi v novomeški župniji izvedla verski in nramni prerod.

V g. prošta imajo tudi predstojniki polno zaupanje, saj je bil lansko jesen od g. knezoškola imenovan za generalnega vikarja za vso Dolnoljubsko.

Naj g. jubilaru Bog nakloni še mnogo srečnih in veselih dni v največjo korist Cerkve in naroda.

d Dve umetnostni razstavi. V prehodu ljubljanskega nebotičnika, v izložbah Kosovega salona in v knjigarni Žužek, se ljubiteljem upodablajoče umetnosti že več časa nudi prilika, da si ogledajo manjšo zbirko novejših del akademskih slikarjev. Prva razstava obsega blizu dvajset podob Črnogorca Mirka Kujačiča. — V knjigarni Žužek pa je postavil na ogled kakih deset podob obsegajočo zbirko naš priljubljeni upodabljalec France Codec.

a Ob priliki zlatomašniškega jubileja, ki ga je te dni slavil vrhbosanski nadškof dr. Ivan Šarič v Sarajevu, je g. jubilar posljal svečane čestitke tudi Poglavniku.

d Štiridesetletnica mašništva. P. Dominik Nabernik, franciški pridigar in spovednik, roj. 17. 11. v Dovjem, je služboval pred sedanjim vojno dolgo vrsto let v franciškem samostanu v Mariboru. 40 letni mašniški jubilej je obhajal v tišini in molitvi. — Franciškan p. Hubert Marovič, roj. 29. 9. 1890 v Braslovčah je bil več let vikar in vodja ljudske šole v Nazarjah v Savinjski dolini. — Kapucin p. Ferleš Anton, roj. 7. 1. 1877 na Hajdini, je deloval zadnji čas v Ptuj. — Trapist Grzina Rafael, roj. 25. 5. 1890 v Kozjem, je deloval v samostanu Rajhenburg. — Ravno tako se je trapist Kukač Robert, roj. 3. 3. 1890 v Rajhenburgu, udeleževal kot tajnik trapistovskega samostana istotam.

d Nov križev pot je dobila podružnična cerkev sv. Martina v Podsmreki pri Dobrovi. Blagoslovil ga je ono nedeljo ob sodelovanju dobrovske duhovščine župnik p. Teodor Tavčar z Viča. Bog daj, da bi lepo uspelo slavlje navdušil za vse dobro tudi tiste, ki za svojo dobrodelnost še niso našli prave poti.

d Od 2. oktobra 1944 do nove odredbe se morajo upoštevati predpisi o zatemnitvi od 18.30 do 5.30.

d Jate divjih gosi so krožile v noči na 21. september nad Novim mestom, a kmalu glasno gaganje odletele. Ljudje napovedujejo v zvezi s tem dogodkom ostro in dolgo zimo.

d Ker je zavozil na mino. Pred kratkim se je Drenik Anton s polnim vozom slame vračal na svoj dom v Cikavo, ki je okoli dva km oddaljena od Novega mesta, pa je zavozil na mino.

d Deset vrst hrčk rodi drevo na nekem vrtu v koroški Tirkici. Sadjar je svoj čas vcepil deset vrst in ta hrčka rodi — tako trdi časopisje — vsako leto od zgodnjega poletja do pozne jeseni.

d Vojvodski prestol na Gosposvetskem polju. Iz koroškega lista posnemamo: Danes stoji stari vojvodski prestol ob cesti, obkrožen od mogočnega železnega ograja sredi gaja starih dreves. Starinsko sivi so mogočni skladi, iz katerih je bil napravljen dvojni sedež. Gosposvetski

Slovenci — berite!

22. september
1943-1944

DOKUMENT
SEDANJOSTI!

Dobl se v vseh knjigarnah
in založbah

prestol ve redkim ogledovalcem povedati mnogo več kakor marsikatera debela knjiga. Tu stoji sredi tal, obloženih z zgodovino in morda je okolica tista, ki napravlja starinski, skoraj že skrivnostni koroški spomenik tako pomemben.

d Zaradi totalne vojne so ukiniteli več pošt-nih uradov na deželi. Med drugimi ne uraduje več poštni urad Kamnica pri Mariboru, Sv. Barbara in Sv. Rupert v Slov. Goricah.

d Zganjekuha na štajerskem je zopet pod finančnim nadzorstvom. Kuhati smejo žganje samo iz gnilega sadja in iz takega, ki ni uporabno za hrano. Tudi iz zdravih češpelj in vinskih tropin ne smejo kuhati žganja. Iz tropin morajo vinogradniki pripravljati petiot.

d Devetdesetletnica je te dni praznoval v Mariboru Jožef Felber, bivši veletrgovec z lesom. Felberjev otok, znamenito mariborsko kopališče ob Dravi, ima ime po tej družini.

d Običajni živahni dijaški knjižni sejem, ki se je dober teden pred pričetkom šolskega pouka zadnja leta razvijal na Bregu v Ljubljani, je letos izostal. Stare učne knjige so di-jaki kupovali iz roke v roko. Knjige so razme-roma drage in mnogim starejšim so delale velike

Pred vasjo Rakitnico je ob zaključku izkopavanja 119 jelendolskih žrtov stala dolga kolona 13 dvovprežnih voz s 104 krestami

NOVI GROBOVI

+ Franc Gostič. Na Jesenicah so dne 26. septembra t. l. pokopali g. Franca Gostiča, doma iz St. Vida pri Lukovici, po domače Klančarjevega Franceca. Služboval je 38 let v lovarni KID kot izredno nadarjeni kurilniški mojster. Kako je bil priljubljen pri tovariših in ljudeh, je pokazal njegov pogreb z nepregledno množico in krasnim evne-jem. Domačim naše globoko sožalje.

V Novem mestu je odšla v večnost Peček Malči roj Jenko. — Na vzhodnem bojišču sta padla deseterik Franc Mali iz Preddevora in grenadir Jože Piskernik iz Zgor. Jezerskega na Gorenjskem. — Na zahodnem bojišču sta padla 38 letni deseterik Tomaž Vigočnik od St. Petra pri Celovcu in višji polic. stražnik Ignacij Petrič iz Celovca. — V Hočah pri Mariboru je umrl izvrsten, splošno spoštovani mož 86 letni gostilničar in mizarski mojster Josip Gselman. Kmečki voditelji Franc Mlakar, Ivan Roškar, Franc Pišek in Peter Novak so bili pokojnikovi odlični prijatelji. — V Sp. Kašlju je zaspala v Gospodu blaga žena 85 letna Neža Sešek roj. Bricej. — V Vidmu je umrl Franc Jurečič. — V Kranju je odšla v večnost posestnica in vdo-va po kavarnarju Ljudmila Jäger roj. Geiger. — V Mariboru je umrl 60 letni trgovec in bišal posestnik Alojzij Arbeiter, rodom iz Slov. Konjice. — V Ljubljani so umrli: vdo-va po železniškem uradniku Jerica Vrhovec roj. Mrzli- kar, Cerček Vida, Mira Boštjančič, višji davč- ni upravitelj v p. Alojzij Margon, Grabner Ivan, žena sprevednika drž. žel. v p. Ana Pen-gal roj. Klinar in odvetnik dr. Matej Pretner. Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

skrb. Na ljudskih šolah se je novo šolsko leto začelo v ponedeljek, 2. oktobra, na srednjih šo-lah bo začela služba božja 12. oktobra.

d Nov telefonski imenik za l. 1944, ki ima precej sprememb zlasti pri telefonskih števil-kah, prodaja po 30 lir izvod Glavna pošta v Ljubljani v pritličju pri okenca št. 5.

d Nesreča ne počiva. Na mino je stopil 14 letni Igor Medved v St. Vidu pri Stični in dobil hude poškodbe. — Levo nogo si je zlo-mila 87 letna zasebnica Neža Izlakerjeva iz Ljubljane. — S kozolca je padla in se precej potolkla 61 letna poljska delavka Ana Stembahova iz Skofljice. — Pri padcu si je zlomila levo 17 letna Antonija Buhoval iz Horjula. — 23 letnemu Ivanu Caru iz Brežic je padel kos železa na nogo in mu je zelo poškodoval.

d Gledališka igralska doba za l. 1944-45 v Ljubljani se je pričela v nedeljo 1. oktobra v Drami s Cankarjevo dramo »Jakob Rude«.

d Koroški živinorejci so priredili 22. plem-enski sejem, na katerega so prignali 113 bi-ko-rov in 74 krav. Lepa živina je prišla na sejem tudi iz sosednjih gornjestažerskih okrajev.

60

Uboga deklara... Kako je bila ponižana moja prevzetnost, ko sem si domišljal, da bom mogel odločiti o usodi dveh ljudi. Petek in Lojzka sta bila kakor ustvarjena drug za drugega. Njuna ljubezen je bila tako iskrena in resnična in njun zakon bi bil res po božji volji. Brez dvoma bi bila nad vse srečna in blagoslov bi počival nad njuno družino. Sam sem se poskrbel za gospodarstvo stran. Lojzka sem določil lepo doto, Petek pa bi dobil darilo, kakor ga je zaslužil. Kako rad bi živel med obema otrokoma in mirno zaspal v njunem naročju. Vse to so bile samo lepe sanje... Vse je skrivnost!... Skrivnosti... Kako nedoumljivi so tvoji sklepi, Gospodi!

Moj nečak je šel pred nekaj dnevi prispel v pristanišče, ker se je dolgo zadržal na poti. Povedali so mi, da je zelo razburjen, ker mu ni dovoljeno, da bi se izkrcal. Tedaj sem se spomnil na svojega nekdanjega družabnika. Naročil sem, naj ga poiščejo in vsa ta go kmalu našli. Tudi bi ne mogel doseči ničesar, če bi se ne bil slučajno spomnil na samostan sv. Avgušlina, kateremu sem podaril večjo vsoto denarja za reveže. Ko je opat zvedel za moje ime, si je na vse načine prizadeval, da bi mi pomagal. Že naslednji dan je prišel na ladjo z mojim družabnikom in mi prinesel dovoljenje, da se snem izkrcati s kapitanom in osmini možmi. Za tovor pa

ni mogel dobiti dovoljenja. Bil sem zaradi tega zelo v zadregi, ker sem prinesel večjo količino sukna in tiplje za mojega družabnika. Povedal sem to opatu. Ta pa se je nasmešnil in dejal:

„Nikar se ne vznemirjate, gospod. Vse se da urediti in popraviti, razen zlomljenega vratu. Ni tako strogoga zakona, da bi ga ne bilo mogoče obiti. Prav lahko vam pomagam. Nam menihom je dovoljeno uvažati kar koli hočemo in še celo brezplačno. Podarite torej blago samostanu in samostan ga bo podaril vašemu družabniku. Vam je prav tako?“

Zadovoljen sem bil s predlogom in sem se dobremu opatu iskreno zahvalil.

Ni mi treba še posebej pripovedovati, da se je tudi družabnik izkazal velikodušnega in mi podaril večjo količino raznovrstnih zivil, tobaka, vina ter umetnin, med katerimi je bilo več zlatih svetinj.

Ko sem se izkrcal, sem šel obiskat prijaznega opata, ki me je povabil z nečakom na kosilo.

Po kosilu sem povabil opata na razgovor in mu izročil večjo vsoto denarja za samostan, kamor je odšla uboga Lojzka. Prosil sem ga, naj jo obišče in naj mi od časa do časa kaj sporoči o njej. Ko bo zvedela o smrti svojega zavezanca in se bo potolažila, naj ji pove, da se lahko vrne k meni. Če pa se odloči kako drugače, ji bom prav tako vedno pomagal.

Nato sem s pomočjo dobrega družabnika dal popraviti ladjo, ki je bila zaradi naglice, s katero smo jo zgradili, precej površno izdelana. Nameraval sem jo zopet poslati na otok in jo podariti guvernerju za uporabo naseljencem. Ko je bila popravljena,

sem dal naložiti mnogo stvari, ki bodo naseljencem zelo koristile. Med drugim sem dal naložiti nekaj sladkorne trsa, da bi na otoku naredili sladkorne nasade, tri krave, pet telet, črna, črna prašičev, dve kobilici in žrebca.

Nek mornar me je prosil, če sme odpotovati z ladjo ter se nastaniti na otoku z ženo, sestro in dvema otrokoma. Dovolil sem mu. Ko je moj družabnik zvedel za to, mi je zaupno povedal, da že več mesecev skriva nekega človeka, ki ga je zasledovala inkvizicija, ker je bil krivoverec. Imel je ženo in štiri hčerke. Prosil me je, da bi mu dovolil, da odpotuje na otok. Ko mi je zagotovil, da gre za miroljubnega človeka, ki je le nekoliko svojeglaven, sem rad privolil.

Dal sem popraviti ladjo.

Ponoči je nesrečno prišel k meni z družino. Njegova bedna zunanost in njegov preplašeni obraz sta mi segla do srca. Izročil sem mu pisma za guvernerja, kateremu sem toplo priporočil nove goste.

Ladja je odplula. Tri dni pozneje sem tudi jaz odplul z nečakovo ladjo. Pred menoj pa je odpotoval mladi duhovnik. Dobil je ladjo, ki je bila namenjena v Lizbono in je izrazil priliko ter se poslovil od mene.

Vsa ginja sva se objela. Kaj hočete? Rad sem ga imel in on je imel rad mene. Bil je iskren in zelo dober. Njegova družba mi je bila v veliko korist. Steril je mnogo dobrega za mojo dušo in tudi v zunanji stvarih mi je mnogo pomagal. Bog naj mu bogato poplača!

Na Madagaskarju.

Končno sem dospel do rta Dobre nade, kjer pa smo se ustavili samo toliko časa, da smo se oskrbeli s pitno vodo, kajti ladijski nadzornik je izjavil, da je ladja izgubila na potu že preveč časa.

Pozneje pa je bil prav ladijski nadzornik varok, da smo zgubili precej časa. Zvedel je namreč, da je nekje v bližini francoska vojna ladja s petdesetimi topovi. Ker v tem času Francija in Anglija nista bili preveč prijateljsko razpoloženi druga do druge, se je bal, da bi tovor in morda tudi mi, ne padli v roke sovražniku. Zato smo iz previdnosti naredili velik ovinek. Toda o ladji ni bilo ne duha ne sluha. Morda je sploh ni bilo ali pa je že prej odplula drugam. Ko smo se prepirali, da ni nevarnosti, smo krenili proti Madagaskarju.

Prebivalci tega otoka ne slovijo kot svetniki. Ravno nasprotno. Znani so kot malo ljubezni in celo divji. Zni smo morali na lastni koži izkusiti njihovo divjost. V začetku so nam smogli pritoževati; bili so kar ljubezni. Dali smo jim nekaj drebrarij, kakor škarje, nože, zrcala, za

kar smo dobili enajst pitanih junčkov, tako da smo se bogato oskrbeli z mesom. Deloma smo ga pojedli avedega, deloma pa smo ga osvojenega shranili za pozneje.

Ker smo ostali dalj časa zasidrani ob otoku, sem večkrat odrinil na suho z nekaterimi možmi, ker sem želel spoznati kraje in prebivalce. Nekega večera se je zbralo na obali veliko število divjakov. Ker smo bili z njimi v trgovskih stikih, nismo niti malo slutili kakšne nevarnosti. Ker pa je število divjakov neprestano naraščalo, sem ukazal zasidri v pesek pred šotorom tri večje. Tudi divjaki so stori

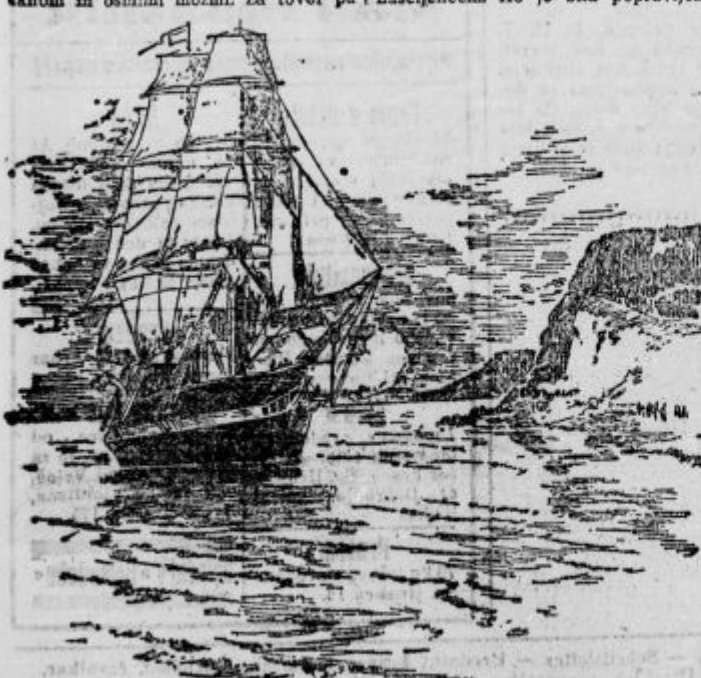
Ladja je odplula.

Isto. Bil je to namreč znak miru in obojestranskega prijateljstva. Prostor med vejami na eni in na drugi strani je bil trg, kamor je bilo mogoče stopiti le brez orožja in samo po trije z ene in z druge strani. Posli so se razvijali mirno z obojestransko vljudnostjo. Nobenega razloga ni bilo, da bi bili nezaupni do divjakov, ki so odložili loke, puščice in sulice. Ko se je znočilo, so nekateri moji spremljevalci sklenili, da bodo prenočili na suhem. Jaz pa sem se z ostalimi vrnil v čoln, češ, da mi je ljubše, če me valovi zazibljejo v spanje.

Sredi noči pa so me prebudili kriki in strelji, ki so prihajali z obale. Takoj sem uganil, kaj naj to pomeni. Pograbili smo za vesla in se okučali čimprej približati obali. Toda preden smo pripluli do brega, so moji spremljevalci, ki so ostali na suhem, poskakali v vodo in kljub dežju puščice skušali doseči čoln. Tedaj se je začel pravi boj. Nas je bilo devet, a imeli smo samo pet pušk: samokresi in meči v tem primeru niso prišli v poštev. K sreči je svetil mesec in divjaki na obali so bili tako vidni, da noben strel ni bil zastonj. Puščice so kar deževale okrog nas, a bili smo precej na varnem. Strelji pa so medtem vzbudili pozornost posadke na ladji, ki je bila zasidrana v razdalji pol milje. Kapitan nam je poslal na pomoč drug čoln, az katerega so nam vrgli vrvi in nas odvedli na varno. Ko smo bili že izven nevarnosti, so nenadoma zagrmeli topovi z ladje. Bil je to pozdrav, ki ga je moj nečak poslal množici divjakov na obali. Brez dvoma je bil nauk zanje zelo učinkovit.

Moji tovarniki so skušali doseči čoln. (Dalje prihodnje.)

Dvanajst dni pozneje smo zagledali obalo.

Križanka št. 39

1	2	3	4	5	6	7	8
9			10		11		
12		13				14	
	15					16	
17	18	19			20		21
22		23		24			
25							
26	27	28				29	
30		31	32			33	
34			35		36		
37							

Vodoravno: 1. staro rožje, 4. zna, ve, 6. mesec v letu, 9. obluba, 11. menjava, 12. veznik, 13. del pičkega trupa, 14. kratica za tega meseca, 15. obvodna ptica, 17. turško pokrivalo, 19. del voza, 20. oblika pomožnega glagola, 22. azijska država, 24. naprava za spuščanje lesa v dolino (množina), 25. športnik, 26. dva enaka eoglasnika, 28. reka v Siciliji, 29. kvartaški izraz, 30. plin (tujka), 32. oče, 33. steza, 34. azijska država, 36. hita, trmoglavost, 37. gledališki spored (tujka).

Navpično: 1. lesena stavba, 2. dva, 3. gruča, skupki, 5. pogosto žensko ime, 6. dišeča rastlina, 7. član izumrlega naroda, 8. luknja v zemlji, 10. del človeka, 11. bol, trpljenje (množina), 13. pisalna potreščina, 16. žensko ime, 17. priimek slovenskega pisatelja, 18. japonsko mesto ob izliva Simabara, 20. mlinarska potreščina, 21. posredovalec na sejmu, 23. primorski naziv za staro mater, 24. poljski pridelek, 27. skrajšano moško ime, 29. italijansko ime za Večno mesto, 31. vas pri Šmarju, 33. za (latinsko), 35. osebni zaimek, 36. dva enaka soglasnika.

Rešitev križanke št. 38

Vodoravno: 1. ja, 3. zajec, 7. t. j., 9. ars, 11. SOS, 12. tre, 13. Gard, 15. Lear, 16. oba, 17. ris, 18. spe, 19. dika, 20. Anam, 21. ija, 22. igo, 24. oni, 25. Na, 26. škrga, 28. ij, 29. Porurje, 31. set, 32. Adi, 33. dao, 35. Egon, 36. njen, 37. lar, 38. Kne, 39. eja.

Navpično: 1. Jagodina, 2. Arabija, 4. as, 5. Josip Gruden, 6. es, 7. Trapani, 8. Jeremija, 10. araka, 12. tesno, 14. dr., 15. l. s., 22. ikra, 23. Ogrji, 26. sotor, 27. ajdjo, 29. pega, 30. Enej, 31. sel, 34. ona.

V torek bo v prodaji zadnji del obširne trilogije, ki je izšla v Slovenčevi knjižnici

Handel- Mazzetti: »ŠTEFANA«

v dvojnem obsegu št. 35.—80.

Vsi tisti, ki so dva dela že prebrali, gotovo že težko čakajo na zadnjega, ki je najobsejnejši.

Tako smo tretji letnik zaključili. Letošnje knjige so bile vredne in v obogatitev vsaki knjižnici. Za četrti letnik pa smo še prav posebej izbirali. Undsetova, Ostensson, Van de Velde, Daudet so imena, ki vam lahko pričajo, da so knjige literarno visoko vredne. Izbrali smo romane, ki so živahno pisani in ki bodo vsakomur všeč.

Postanite naročnik za četrti letnik in ustvarite sebi in svojim otrokom lepo, ceneno in bogato knjižnico!

PRAVNI NASVETI

Pristojbine pri nakazilih za nabavo gradbenega materiala. Pokrajinska uprava v Ljubljani je dovolila Združenju industrijscev in obrtnikov Ljubljanske pokrajine pobiranje naslednjih upravnih pristojbin pri izdaji nakazil za nabavo gradbenega materiala in sicer: za vsake 1000 kosov opeke 5 lir, za vsake 100 kg cementa 2,50 lir, za vsake 100 kilogramov apna 1,25 lir, za 1 kos cementnih plošč 0,50 lir, za 1 kos cementnih ali kameninastih cevi 0,50 lir, za cementne ali kameninaste žlebove za vsak meter 1 lito, za ostale neimenoovane cementne ali kameninaste izdelke po kosu 0,50 lir. Najmanjša pristojbina za nakaznico znaša 5 lir.

Predpisi o oblačilnih izkaznicah. Kakor smo že pisali, bodo vsi posamezniki prejeli nove oblačilne nakaznice. Pokrajinska uprava je odredila, da se mora takoj pričeti z razdeljevanjem oblačilnih izkaznic. Izkaznico dobi tudi oseba, ki skupno živi v samostanih, zavodih in slično in se oskrbuje iz redne civilne zaloge, tako da doslej običajna skupinska nakazila za te osebe odpadejo. Ne pripada pa oblačilna izkaznica osebam, ki morajo nositi uniformo; pripada pa osebam, ki imajo uniformo poleg civilne obleke, kakor na primer finančni kontrolni uslužbenci. Mladoletni do dopolnjenega 15. leta dobe posebne oblačilne nakaznice, ravno tako tudi dojenčki. Noseče žene pa dobe dodatne oblačilne nakaznice. Rok za določitev oblačilne izkaznice mladostnikom z dopolnjenim 15. letom, se določi s 15. oktobrom. Kdor tega dne dopolni 15. leto starosti, prejme oblačilno izkaznico za odrasle, kdor to starost doseže po tem roku, pa prejme oblačilno izkaznico za mladoletne. Oblačilne izkaznice se pričenjajo uporabljati s 15. oktobrom t. l. in sicer za obdobje oktober in november v teje izmeri: a) oblačilna izkaznica za moške in ženske: 10 arabskih točk za nakup perila, robcev, klobukov, šalov itd.; 2 abecedni točki za nakup preje in nakupni izkaz 1 za nakup nogavic; b) oblačilna izkaznica za mladoletne 20 arabskih točk za nakup predmetov kakor pod a, 2 abecedni točki in nakupna izkaza I in II za nogavice; c) oblačilna izkaznica za dojenčke: 80 arabskih točk in 4 abecedne takoj po izstavitvi izkaznice, nadaljnjih 40 arabskih točk 6 mesecev po izstavitvi; d) Dodatna oblačilna izkaznica za bodoče matere: vseh 30 arabskih točk veljavnih od dneva izstavitve. V tem času se sme razdeliti med kupce količina, ki je že določena z posebno odredbo.

Učna doba mizarskega vajenca. L. H. T. Učenje mizarskega rokodelstva ne sme trajati manj, kakor dve leti in ne več kakor štiri leta. Pri sklenitvi učne pogodbe z mojstrom se dogovorite tudi glede trajanja učne dobe. Če ste se dogovorili za štiri leta, morate tudi štiri leta vzdržati. Po prvem letu učenja vam je mojster dolžan plačevati primerno nagrado za delo.

Učna doba mizarskega vajenca. L. H. T. Učenje mizarskega rokodelstva ne sme trajati manj, kakor dve leti in ne več kakor štiri leta. Pri sklenitvi učne pogodbe z mojstrom se dogovorite tudi glede trajanja učne dobe. Če ste se dogovorili za štiri leta, morate tudi štiri leta vzdržati. Po prvem letu učenja vam je mojster dolžan plačevati primerno nagrado za delo.

RDEČA KOLOBOCIJA

MIME IN MIMA

Za lir deset kaj takega —
kar pol stotajše smešnih slik,
ki dajo pesmim, zgodbam mlk —
na zemlji ni enakega!

Okrog sosedov

Za oškodovance po letalskih napadih. Osječani, ki so že dvakrat doživeli strašni letalski napad, so pokazali veliko usmiljenje do svojih oškodovanih sosesčanov. Med seboj so Osječani nabrali 80 milijonov kun, 7 vagonov, živil, 2 vagona kuhinjske posode in mnogo oblačil. V sodelovanju s predstavniki državnih oblasti so takoj pričeli z gradnjo malih hišic za brezdomce. Mestna občina je dala v označeni namen zemljišče brezplačno na razpolago. Izmed hišic, ki jih nameravajo zgraditi 100, so tri že izgotovljene. Imajo po dve majhni sobici s kuhinjo. Dolge so 7 m. Hišice grade po vzorcu podobnih zaslianih stanovanj v Nemčiji.

Nedavno so zasedli komunisti bosansko mesto Banjaluko. Po zlomu žilavega sovražnega odpora so nemške čete te dni dosegle močno razbito mesto ter osvobodile nemško posadko, ki je bila od 19. septembra obkoljena v trdnjavi. Komunisti so imeli krvave izgube in Nemci so zaplenili mnogo orožja. Junaško posadko trdnjave so preskrbovali med obkolitvijo iz zraka. Banjaluka je sedaj zopet trdno v nemških rokah.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Fanta z dežele

14—16 let starega, ki zna ministrirati, sprejme takoj v službo za cerkev in dom Uprava pokopališča pri Sv. Križu, Ljubljana.

Brzoparilnik

nov, lepo izdelan, kotel iz kovine, ki nerjavi, 150 litrov, ugodno prodam. Kojpar, Planina pri Hakeku.

Svinio

7 mesecev, prodam za pleme ali rejo. Pogacar Franc, Sp. Hrušica 11, Dobrunje (znotraj bloka).

Prešiča

70 kg težkega prodam. Sp. Hrušica 13.

Dekle

pridno in pošteno, ki bi hotelo opravljati vsa hišna dela (razen kuhe in pranja), sprejem takoj v službo. Imela bi dobro in zadostno hrano in dobro plačo. Naslov v upravi.

Prodaj

kravos teletom. Arhar Jenez, Zapuška 13.

Hrano tele

bikeo simendolee - od dobre mlekarice, je za pleme nprodal. Vrtačnik Franc, Ljubljana, Tržaška cesta 175.

Oglasni v »Domoljubu«